

**REVISTA ROMÂNĂ
DE BIBLIOTECONOMIE
ȘI ȘTIINȚA INFORMĂRII**

An 2, nr. 2
2006

REVISTA ROMÂNĂ DE BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚA INFORMĂRII

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ EDITATĂ DE
ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNT – ROMÂNIA
CONTINUĂ PUBLICAȚIA „BULETIN ABIR” (1997-2004)

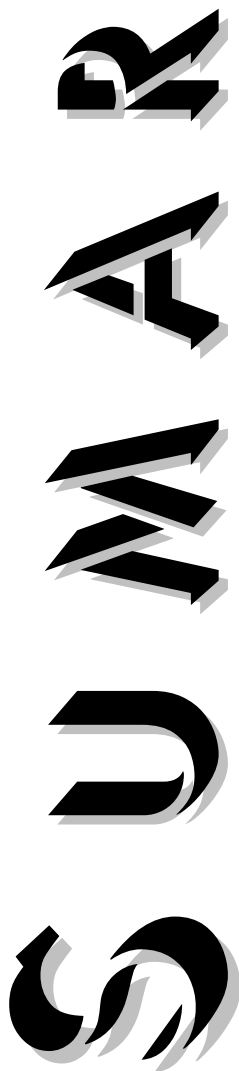
Nr. 2/2006: ACTUALITATEA CLASIFICĂRII ZECIMALE
UNIVERSALE

Număr coordonat de:
Victoria Frâncu

Tehnoredactare computerizată:
Victoria Frâncu

ISSN 1841-1940

© *Asociația Bibliotecarilor din Învățământ – România (ABIR)*

- Rezumatele articolelor 5
- *Actualitatea Clasificării Zecimale Universale: argument*
Victoria Frâncu 7

ACTUALITATEA CLASIFICĂRII ZECIMALE UNIVERSALE

- *Clasificarea Zecimală Universală – metodă modernă de ordonare a informațiilor*
Corina Dovâncă 9
- *O falsă problemă*
Ion Podocea 11
- *Sistemul clasificării zecimale poate supraviețui*
Ioana Dragotă 14
- *Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației*
Victoria Frâncu 18
- *Avantajele Clasificării Zecimale Universale*
Vali Constantinescu 25
- *Clasificarea și viitorul ei*
Eugenia Grecescu
Georgeta Pădureanu 30

RECENZII

- *Stoica, Ion. Criza în structurile infodocumentare*
Marian Pruteanu 32
- *Extensions and Corrections to the UDC, Vol. 27*
Olimpia Radu 34

S T N E T N O C

- Abstracts 6
- *The Actuality of the Universal Decimal Classification: argumentum*
Victoria Frâncu 7

THE ACTUALITY OF THE UNIVERSAL DECIMAL CLASSIFICATION

- *The Universal Decimal Classification – a modern method of ordering the information*
Corina Dovâncă 9
- *A false problem*
Ion Podocea 11
- *The Decimal Classification System can survive*
Ioana Dragotă 14
- *The Universal Decimal Classification in modern information retrieval systems*
Victoria Frâncu 18
- *The advantages of the Universal Decimal Classification*
Vali Constantinescu 25
- *Classification and its future*
Eugenia Grecescu
Georgeta Pădureanu 30

BOOK REVIEWS

- *Stoica, Ion. Criza în structurile infodocumentare*
Marian Pruteanu 32
- *Extensions and Corrections to the UDC, Vol. 27*
Olimpia Radu 34

■ REZUMATELE ARTICOLELOR ■

Victoria FRÂNCU

Actualitatea Clasificării

Zecimale Universale: argument

Articolul care deschide prezentul număr al revistei face o succintă prezentare a evenimentului care l-a generat, seminarul pe tema actualității Clasificării Zecimale Universale. Primul seminar din ciclul *Provocările biblioteconomice ale secolului XXI* organizat sub egida Federației Asociațiilor de Biblioteci din România (FABR) a fost unul a cărui tematică, pe lângă comunicările prezentate, a stârnit vii discuții și dezbateri. Participanții, majoritatea buni cunoscători ai CZU și provenind din diverse biblioteci au convenit asupra nevoii de reevaluare a utilizării CZU ca metodă modernă de indexare și regăsire a informațiilor.

Cuvinte cheie: *biblioteci; întruniri profesionale; Clasificarea Zecimală Universală; metode de indexare; regăsirea informației*

Corina DOVÂNCĂ

Clasificarea Zecimală

Universală metodă modernă de ordonare a informațiilor

Articolul descrie proiectul inițiat de autoare, acela de ordonare a bibliografiilor la cerere conform unor criterii sistematice bazate pe indicii CZU, spre deosebire de metoda tradițională de ordonare a acestora pe criterii strict cronologice. Scopul proiectului a fost acela de a ordona aceste produse documentare pe domenii și subdomenii, astfel încât ele să poată fi ușor de regăsit și să poată fi folosite în cercetările ulterioare (furnizarea de bibliografii pe teme identice sau apropiate), evitându-se astfel redundanța informației și economisindu-se timpul bibliotecarilor.

Cuvinte cheie: *servicii de referințe; Clasificarea Zecimală Universală; bibliografii la cerere; regăsirea informației*

Ion PODOCEA

O falsă problemă

Este clasificarea zecimală caducă? Care sunt motivele care au dus la o asemenea aserțiune? Autorul articolului încearcă să răspundă la aceste întrebări prin câteva argumente care să vină în ajutorul ideii că indexarea documentelor prin intermediul Clasificării Zecimale Universale nu numai că nu este perimată ci dimpotrivă, pentru o punere în valoare cât mai corectă a conținutului documentului este absolut necesară, evident dublată și de o indexare prin descriptori.

Cuvinte cheie: *Clasificarea Zecimală Universală; metode de indexare; utilizare a CZU; complementaritatea limbajelor de indexare*

Ioana DRAGOTĂ

Sistemul Clasificării Zecimale Universale poate supraviețui

Poate supraviețui Clasificarea Zecimală Universală? Da, poate. Scopul lucrării este acela de a evalua performanțele CZU față de alte metode de reprezentare tematică a colecțiilor bibliotecii, de a determina impactul automatizării asupra utilizării CZU și circumstanțele care au condus la trimiterea CZU într-un con de umbră.

Cuvinte cheie: *Clasificarea Zecimală Universală; automatizare în biblioteci; utilizarea CZU; utilizatori ai CZU*

Victoria FRÂNCU

Clasificarea Zecimală

Universală în sisteme moderne de regăsire a informației

Clasificarea Zecimală Universală (CZU) a fost prima schemă de clasificare de bibliotecă folosită în mediu online pentru regăsirea informației. Vocabularul său bogat, notația sintetică și independența lingvistică au făcut-o extrem de atractivă pentru automatizare. Articolul prezintă sisteme de

utilizare a CZU în mediu online și WWW cu exemple ilustrative. În final autoarea face o invitație la colaborare între Biblioteca Națională, Secția de Bibliologie a Universității, bibliotecile universitare și județene pentru obținerea unor drepturi de utilizare în comun, deci în condiții convenabile, a produselor Consorțiului CZU.

Cuvinte cheie: *Clasificarea Zecimală Universală; regăsirea informației; utilizarea online a CZU; utilizarea în WWW a CZU.*

Vali CONSTANTINESCU

Avantajele Clasificării Zecimale Universale

Autoarea face o incursiune în istoria limbajelor documentare insistând asupra Clasificării Zecimale Universale. După o pledoarie în favoarea CZU în articol se prezintă avantajele utilizării CZU în reprezentarea subiectelor comparativ cu indexarea prin cuvinte.

Cuvinte cheie: *Sisteme de clasificare; Clasificarea Zecimală Universală; utilizarea CZU; complementaritatea limbajelor de indexare*

Georgeta PĂDUREANU;

Eugenia GRECESCU

Clasificarea și viitorul ei

Autoarele articolului evidențiază particularitățile utilizării Clasificării Zecimale Universale în biblioteci în epoca generalizării serviciilor World Wide Web în toate domeniile. În același timp remarcă necesitatea adaptării abilităților profesionale ale bibliotecarilor și a metodelor de utilizare a CZU ca urmare a noilor provocări dictate de noile tehnologii ale informației.

Cuvinte cheie: *Clasificarea Zecimală Universală; bibliotecari; tehnologia informației.*

Victoria FRÂNCU
**The Actuality of the Universal
 Decimal Classification:
 argumentum**

The opening article of this issue of the journal makes a short presentation of the event that generated it, a theme seminar about the actuality of the Universal Decimal Classification. The first seminar in a series entitled *Challenges of librarianship in the 21st century* organised by the Federation of the Library Associations of Romania was one whose subject, along with the papers presented stirred plenty of discussions and debates. The participants, most of them having very good knowledge of the UDC and coming from different libraries agreed upon the necessity of re-evaluating the use of the UDC as a modern method of indexing and information retrieval.

Keywords: libraries; professional meetings; *The Universal Decimal Classification; indexing methods; information retrieval*

Corina DOVÂNCĂ
**The Universal Decimal
 Classification – a modern
 method of information ordering**

The article describes the project initiated by the author meant to organize the bibliographies by request according to systematic criteria based on the UDC classes, unlike the traditional manner of organizing them on chronological criteria only. The aim of the project was to organize these documentary products by fields and subfields of study such a way that they can be easily retrieved and used each time they are needed for research (bibliographies on similar or related subjects) thus avoiding redundancy and saving the time of the librarian.

Keywords: *reference services; the Universal Decimal Classification; bibliographies; information retrieval*

Ion PODOCEA
A false problem

Is the Universal Decimal Classification obsolete? Where does this statement come from and which are the reasons for this? The author of the article tries to answer these questions by giving arguments which support indexing by the Universal Decimal Classification. He considers the UDC not obsolete but quite the contrary, a very appropriate indexing method to represent the subject matter of documents particularly if it is combined with descriptors from a word system.

Keywords: *The Universal Decimal Classification; indexing methods; examples of use of the UDC*

Ioana DRAGOTĂ
**The Universal Decimal
 Classification can survive**

Can the Universal Decimal Classification survive? Yes, it can. The aim of the paper is to evaluate the UDC's performances related to the other means of thematic description of the collections, to determine the impact of automation on the usage of the UDC and the circumstances that have led to the UDC's apparent cast into a shading cone.

Keywords: *The Universal Decimal Classification; automation and the UDC; usage and users of the UDC*

Victoria FRÂNCU
**The Universal Decimal
 Classification in modern
 information retrieval systems**

The Universal Decimal Classification (UDC) was the first classification scheme to be used online in information retrieval. Its rich vocabulary, synthetic notation and language independence made it extremely attractive for automation. The article presents systems that use the UDC online and uses of the UDC in the WWW with illustrative examples. In the end the author

makes an invitation to collaboration between the National Library, the Faculty of Library and Information Science and the university and county libraries in order to obtain and share the rights to use products from the UDC Consortium under convenient terms.

Keywords: *The Universal Decimal Classification; use of the UDC online; use of the UDC in WWW; information retrieval;*

Vali CONSTANTINESCU
**The Advantages of the Universal
 Decimal Classification**

The author makes an incursion in the history of the classification systems insisting upon the Universal Decimal Classification. After a plea in favour of the UDC the advantages of the use of the UDC in subject representation are presented comparatively with indexing by words.

Keywords: *Classification systems, The Universal Decimal Classification; use of the UDC; complementarity of the indexing languages*

Georgeta PĂDUREANU;
Eugenia GRECESCU
The Classification and its future

The authors of the article highlight the particularities of using the Universal Decimal Classification in libraries in the era of generalized World Wide Web services in every domain. At the same time they remark the necessity of adjusting the professional abilities of librarians and the methods of use of the UDC as a consequence of the new challenges dictated by the new information technologies.

Keywords: *The Universal Decimal Classification; librarians; new information technologies*

Victoria Frâncu

Autoarea

Dr. **Victoria Frâncu** este bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București, unde coordonează activitatea Serviciului de Indexare și președinta Secțiunii de Catalogare-Indexare a ABIR
E-mail: francu@bcub.ro

Ideea organizării unui seminar pe tema actualității Clasificării Zecimale Universale cu titlul: *Sistemul clasificării zecimale poate supraviețui?* aparține Federației Asociațiilor de Bibliotecari din România. Prin acest seminar s-a lansat ciclul de reuniuni profesionale: *Provocările biblioteconomice ale secolului XXI*.

Seminarul a fost deschis de Prof. Mircea Regneală, inițiatorul său, director al BCU „Carol I” din București - instituția gazdă - și șef de catedră la Facultatea de Bibliologie și Știința Informării. Fiind prima manifestare dintr-un ciclu ce urmează să se desfășoare sub egida FABR, seminarul se anunța foarte incitant prin afilierea diversă a autorilor de comunicări și prin discuțiile și concluziile promise. Lucrările au aparținut unor bibliotecari de la biblioteci universitare și publice și unor cadre didactice de la Facultatea de Bibliologie și Știința Informării. Cele mai reprezentative lucrări sunt incluse în ordinea prezentării în acest număr din Revista Română de Biblioteconomie.

Prima comunicare a aparținut *Corinei Dovâncă*, proaspătă absolventă a Facultății de Bibliologie și Știința Informării, o tânără bibliotecară de la Serviciul de Referințe al BCU „Carol I” din București dedicată profesiei ei, care privește cu toată seriozitatea necesară rolul bibliotecarului de referințe. Comunicarea ei, intitulată *Clasificarea Zecimală Universală - metodă modernă de ordonare a informațiilor* a demonstrat avantajele majore ale arhivării

și ordonării bibliografiilor la cerere într-o bază de date organizată după criteriile tematice pe baza CZU, avantajoasă față de criteriul cronologic utilizat anterior proiectului ei, mod de organizare care nu spunea nimic despre conținutul bibliografiilor. Prin acest proiect, care deja se aplică în practica Serviciului de Referințe, baza de date constituită oferă acces prin link-uri la tematica și la titlurile bibliografiilor, pentru ca în pasul următor să permită acces la bibliografiile propriuzise în full-text.

Următoarea comunicare, a lui *Ion Podocea*, de la Serviciul de Indexare al BCU „Carol I” din București, intitulată *O falsă problemă*, a evidențiat printre altele: capacitatea de dezambiguizare a limbajului natural a CZU, complementaritatea necesară dintre indicii de clasificare și termenii unui vocabular bazat pe cuvinte din limbajul natural, necesitatea instruirii de specialitate pentru un clasificator și absența instructajului în utilizarea schemei de către utilizatorii finali ai bibliotecii.

O lucrare extrem de interesantă a fost aceea a *Ioanei Dragotă* de la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” - Baia Mare, intitulată *Sistemul clasificării zecimale poate supraviețui*. Titlul reia, fără semnul de întrebare, tematica seminarului și evidențiază cu spirit analitic cauzele care au dus la reticența față de CZU. Afirmarea din titlu este susținută prin argumente ca: forța de căutare prin trunchiere, independența lingvistică, structura ierarhică greu de realizat în sistemele de cuvinte, capa-

citarea de redare a unor aspecte care nu privesc direct subiectul ci adresabilitatea, forma exteroară sau forma interioară a subiectului, suportul documentului. Deosebit de inspirată și sugestivă mi s-a părut comparația dintre CZU și un instrument muzical. Pentru a face instrumentul să-și demonstreze calitățile sunt necesare cunoștințele și abilitățile celui care îl folosește. O altă observație deosebit de pertinentă a fost aceea conform căreia tradiția în utilizare, în absența unui manual, acționează în defavoarea CZU, prin perpetuarea erorilor.

Următoarea comunicare a aparținut *Victoriei Frâncu* de la BCU „Carol I” din București. Intitulată *Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informațiilor*, lucrarea a prezentat participanților diverse aplicații online ale CZU, pornind de la atributele schemei, atribute care o fac perfect adaptabilă sistemelor automatizate. De la prima aplicație, AUDACIOUS, datând din sfârșitul anilor 60 și până la sistemele actuale prezente în cataloagele naționale ale Elveției și Belgiei, Nebis și Libis, bazate pe sistemul dezvoltat la biblioteca ETH din Zürich, au fost descrise principalele aplicații ale CZU în mediu online. Acestea au fost ilustrate în prezentare sau direct în Internet. De asemenea, au fost enumerate câteva dintre produsele moderne CZU dezvoltate în mai multe țări din Europa și în Japonia.

S-au evidențiat cauzele care au dus la scăderea interesului pentru CZU, printre ele fiind lipsa unui index alfabetic al CZU în limba română, lipsa unui manual actualizat de utilizare a CZU în limba română, absența unor cursuri de perfecționare organizate pentru clasificatori, interesul scăzut pentru această disciplină la Facultatea de Bibliologie și Știința Informării.

Vali Constantinescu, reprezentanta Bibliotecii Naționale a României a avut o comunicare despre *Avantajele Clasificării Zecimale Universale*. După cum aflăm din titlu, autoarea enumeră avantajele clasificării în general, oprindu-se la detalii în privința CZU. Ca și în alte comunicări, s-a evidențiat importanța indexului alfabetic în limba română atât pentru clasificatori cât și pentru utilizatorii finali, lipsa ambiguității garantată de marca de clasă, adecvarea tezaurelor mai degrabă la aplicare în domenii specializate decât în instituții cu colecții universale.

Ultima comunicare intitulată *Clasificarea și viitorul ei* a aparținut reprezentantelor Bibliotecii Universității din Craiova, *Eugenia Grecescu* și *Georgeta Pădureanu*. Autoarele au remarcat interesul utilizatorului de a regăsi informația indiferent de modalitățile de procesare a informației. Cu alte cuvinte, dacă există corespondență între indicii CZU și termenii utilizați în regăsirea informației, ei nu doresc altceva decât regăsirea informației relevante pentru

cerința formulată în timp cât mai scurt. Activitățile specifice indexării pun în discuție abilitățile necesare indexatorului întrucât a clasifica înseamnă a gândi, trebuie activată corespondența dintre concept și obiect, clasificarea fiind de fapt, expresia unui cod profesional caracterizat prin universalitate și monoreferențialitate.

Discuțiile care s-au declanșat după epuizarea prezentărilor au fost monitorizate de Dan Matei de la CIMEC, cel care a pus la îndoială eficiența clasificării în condițiile utilizării reduse a acesteia în accesul la informație. Dezbaterile au fost animate de subiectivismul cunoscătorilor, susținători ai CZU, și tendința de negare a avantajelor clasificării, a celor care au cunoștințe mai puține despre schemă. Oricum, s-a convenit că nu dorește nimeni renunțarea la CZU, cu condiția continuării proiectului de alcătuire a indexului alfabetic în limba română (pentru care Mioara Stăncescu a făcut promisiunea finalizării până la sfârșitul anului 2006) și a utilizării sale în paralel cu termeni din limbajul natural, mai accesibili utilizatorilor finali decât notațiile CZU.

Prezentul număr al revistei se încheie cu două recenzii, una a cărții distinsului profesor Ion Stoica, *Criza în structurile infodocumentare*, iar cea de-a doua, în concordanță cu tematica numărului, a celui mai recent volum din publicația Consorțiului CZU, *Extensions and Corrections to the UDC*.

Clasificarea Zecimală Universală – metodă modernă de ordonare a informațiilor

Corina Dovâncă

Autoarea

Corina Dovâncă este bibliotecar la Serviciul de Referințe de la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București
E-mail:
corinadovanca@yahoo.com

Clasificarea Zecimală Universală este o schemă generală de ordonare a tuturor domeniilor cunoașterii umane. Această schemă fost creată de cei doi avocați belgieni - Paul Otlet și Henry LaFontaine în 1895 - în scopul determinării unei ordonări sistematice a bibliografiei create de ei - “*Repertoire bibliographique universel*” (“*Repertoriul Bibliografic Universal*”) - care se dorea a fi o bibliografie a tuturor publicațiilor existente în acel moment pe piață.

Dintr-un motiv similar, și anume nevoia de a ordona anumite produse documentare după o schemă logică de clasificare, a apărut și proiectul: “*Clasificarea Zecimală Universală - metodă modernă de ordonare a informațiilor*”.

El a pornit de la constatarea unei *probleme* deranjante și anume aceea că bibliografiile la cerere realizate în perioada 2001-2005 în cadrul Serviciului de Referințe nu erau clasificate sistematic sau analitic, singurul criteriu de ordonare a lor fiind cel cronologic. Ele existau în variantă tradițională (tipărite pe hârtie și adunate în dosare separate pentru fiecare an în parte) și în variantă electronică (fișiere aflate pe calculatoare diferite, greu de regăsit), dar nu puteau fi regăsite după subiect/domeniu.

Scopul proiectului a fost acela de a ordona aceste produse documentare (respectiv: bibliografiile la cerere) pe domenii și subdomenii, astfel încât ele să poată fi ușor de regăsit și să poată fi folosite în cercetările ulterioare (furnizarea de bibliografii pe teme

identice sau apropiate), evitându-se în felul acesta redundanța și economisindu-se timpul angajaților.

Principalele *obiective* au vizat: *centralizarea* tuturor bibliografiilor realizate în cadrul Serviciului Referințe (precum și a celor realizate în alte servicii); *punerea la dispoziția utilizatorilor* a bazei de date rezultate în urma acestei centralizări și stabilirea unei variante de prezentare: fie expunerea cuprinsului, fie a bibliografiilor propriuzise în variantă full-text; *realizarea unui instrument intern de lucru* care să fie utilizat atât în scopul realizării altor bibliografii, cât și al furnizării unor date statistice; *diseminarea* informațiilor prin Internet și/sau Intranet.

Pentru realizarea acestor obiective au fost efectuate următoarele proceduri:

Într-o primă fază au fost identificate toate fișierele care conțineau bibliografiile efectuate în perioada 2001-2005 în cadrul Serviciului Referințe, identificarea făcându-se prin confruntare cu varianta tipărită a acestora, și au fost strânse într-un singur loc. Apoi a fost stabilită o variantă de prezentare, aceeași pentru toate bibliografiile. Acest aspect presupunea uniformizarea tehnicilor de redactare, a profilului bibliografic, a modului de prezentare a surselor etc.

Cea mai importantă fază a proiectului a constituit-o alegerea unui *sistem de clasificare* cunoscut, convenabil și responsabil scopului propus, respectiv prelucrarea bibliografiilor și alcătuirea unei baze de date ușor de utilizat, care să

■ Clasificarea Zecimală Universală - metodă modernă de ordonare a informațiilor ■

permită regăsirea acestor bibliografii după domeniul/ subdomeniul în care se încadrează. În vederea îndeplinirii acestor proceduri au fost parcurse următoarele etape:

1. identificarea domeniilor din care fac parte bibliografiile și ordonarea lor în funcție de aceste domenii (alcătuirea de fișiere separate pentru fiecare domeniu);
2. utilizarea schemei conținând cele 10 clase principale și subdiviziunile acestora, conform normelor C.Z.U. (schema CZU este inclusă în baza de date ca element fundamental al acesteia);
3. adaptarea schemei în funcție de specificitatea domeniului acoperit de bibliografia - adăugarea subdiviziunilor acolo unde este cazul (de exemplu: 004 - Știința Computerelor, 331 - Organizarea muncii, 336 - Finanțe. Bănci, 338.48 - Turism, 392 - Obiceiuri, 396 - Feminism).
4. realizarea hyperlink-urilor, i.e. a trimerilor în cadrul structurii bazei de date:
 - trimeri simple gen "Back to top" plasate pe fiecare ecran, trimeri care conduc automat în ecranul denumit "Structura schemei", realizate în scopul consultării rapide a bazei de date;
 - trimeri din interiorul schemei către textul integral al bibliografiilor.O ultimă procedură a constituit-o inițierea și familiarizarea personalului Serviciului

de Referințe cu schema, în vederea utilizării acestei baze de date atât în efectuarea noilor bibliografii (confruntarea temei preluate cu bibliografiile deja existente în schemă), cât și în scopul dezvoltării ei ulterioare (introducerea noilor bibliografii în schemă, după finalizare sau anunțarea persoanei responsabile cu dezvoltarea schemei).

Alcătuirea de *bibliografii orientative la cerere* reprezintă una dintre activitățile specifice fundamentale ale serviciului pe care-l reprezintă.

Intenția mea a fost aceea de a sublinia importanța centralizării acestor bibliografii și realizarea unei baze de date care să reflecte rezultatul muncii noastre. Principalul scop al demarării unei astfel de activități l-a reprezentat alcătuirea unui instrument bibliografic cu dublă adresabilitate: el poate fi folosit atât în interiorul serviciului, de către bibliotecarii de referințe, cât și de utilizatorii finali reali sau potențiali ai bibliotecii noastre.

Accesul acestora din urmă la un astfel de produs reprezintă o modalitate de pro-movare a Serviciului de Referințe și implicit, a Bibliotecii Centrale Universitare "Carol I" din București. Utilizatorii nostri vor dobândi o mai bună cunoaștere a serviciilor oferite de B.C.U.și, nu în ultimul rând, vor apela în cunoștință de cauză la acest tip de serviciu - solicitarea unor bibliografii orientative la cerere.

Alegerea C.Z.U. ca sistem de ordonare a bibliografiilor s-a făcut în funcție de considerente atât teoretice, cât și practice.

Clasificarea Zecimală Uni-

versală este o schemă logică de ordonare a tuturor câmpurilor cunoașterii și un instrument eficient de regăsire a informațiilor. De-a lungul timpului, a fost revizuită și dezvoltată la scară largă și a devenit un sistem performant și flexibil de organizare a cunoștințelor.

Sistemul este structurat astfel încât *noile dezvoltări și noile câmpuri ale cunoașterii pot fi încorporate cu rapiditate în schemă*; se adaptează mediului electronic/digital (CZU poate fi foarte ușor implementată în mediu electronic, vezi MRF); permite regăsirea în același loc a tuturor referințelor despre un anumit subiect și, un aspect extrem de important, oferă posibilitatea de a selecta *cel mai potrivit nivel al detalierii* pentru un domeniu particular al cunoașterii.

Acest proiect a fost realizat, în primul rând, dintr-un considerent de ordin practic: el se constituie într-un instrument intern de lucru, permițând efectuarea de statistici, principalul avantaj fiind acela că rezultatele obținute în cadrul Serviciului de Referințe sunt ușor de cuantificat și de evaluat. Pe de altă parte, el prezintă avantajele majore ale arhivării și ordonării bibliografiilor la cerere într-o bază de date organizată după criterii tematice pe baza CZU.

Prin acest proiect, care deja se aplică în practica Serviciului de Referințe, baza de date constituită oferă acces prin link-uri la tematica și titlurile bibliografiilor, pentru ca în pasul următor să permită accesul la bibliografiile propriu-zise în full-text.

O falsă problemă

Ion Podocea

Autorul

Ion Podocea este bibliotecar la Serviciul de Indexare de la Biblioteca Centrală Universitară "Carol I" din București
E-mail: podoceai@bcub.ro

Începem prin a ne întreba de unde s-a născut această problemă-întrebare. Primul argument și singurul valabil de altfel al celor care susțin că indexarea documentelor prin clasificarea zecimală este caducă este acela că utilizatorii unei biblioteci neavând acces prin necunoaștere la acest limbaj încifrat nu-și pot face cercetarea bibliografică pe fondul bibliotecii respective. Este adevărat și problema, reală, nu este de ieri de azi. Bibliotecarii știu că inclusiv în cataloagele sistematice clasice s-a simțit nevoia de a intercala divizionare în care, pentru cititori, erau traduse în limbaj natural cifrele din clasificarea zecimală. În plus, la cataloage era în permanență un bibliotecar foarte bun cunoscător al sistemului clasificării zecimale și care, vreau să subliniez acest aspect, făcea o îndrumare competentă în explorarea catalogului sistematic. Dacă acceptăm ideea că biblioteconomia este o știință, și eu cred că este o știință, atunci trebuie să luăm în considerație toate aspectele care conduc la această idee, neeliminand din ecuație unul din aspecte, esențial, cum este CZU.

Să ne reamintim ce este în fond clasificarea zecimală! După Ampère, cel care propune pentru prima oară folosirea notației zecimale, este un cod de exprimare a conceptelor într-o clasificare documentară. CZU este un limbaj universal artificial cu ajutorul căruia au fost eliminate multe din ambiguitățile limbajului natural. Clasificările zecimale nu sunt taxonomii, ele efectuând clasificări aspectuale în care

subiectele sunt clasificate potrivit contextului sau disciplinei în cadrul căreia sunt analizate.

O primă observație: CZU este un limbaj universal. Acest lucru rezolvă o problemă extrem de importantă, cel puțin pentru specialiști, a comunicării universale. Se va spune că în cadrul indexării prin cuvinte cheie această problemă poate fi rezolvată prin multilingvism. Da și nu, pentru că în acest caz se ridică câteva probleme nu ușor de surmontat. De exemplu cine decide care sunt limbile de circulație internațională și care sunt criteriile după care sunt selectate aceste limbi. Având o întinsă experiență în clasificarea zecimală și, de câțiva ani, o activitate și în indexarea prin cuvinte cheie, cred că pot afirma, fără a greși, că indexarea cât mai exactă a temei tratată într-un material este clasificarea zecimală, fără a nega importanța indexării prin cuvinte cheie. Voi argumenta această aserțiune prin câteva exemple.

Să presupunem că avem o lucrare care tratează în paginile ei o problemă extrem de importantă în contextul relațiilor internaționale actuale - suveranitatea națională.

Din punct de vedere al teoriei și practicii dreptului internațional, indicele de clasificare zecimală ar fi 341.211.01. O cifră care include câteva aspecte importante ale dreptului: *Drept internațional, Subiecte ale dreptului internațional, Suveranitate de stat* și în sfârșit *Teoria dreptului*. Această clasificare tradusă în descriptori (spun tradusă pentru că este tradusă în

cuvinte din limba română) s-ar materializa astfel:

Suveranitate
Drept internațional
Subiecte ale dreptului
internațional
Relații internaționale
Teoria dreptului

Din punct de vedere al *Teoriei statului* clasificarea pentru același subiect este 321.01. Tradusă în descriptori aceasta devine:

Teoria statului
Suveranitate

Din punct de vedere al *Dreptului constituțional* indicele de clasificare este 342.3. Indexarea prin descriptori devine:

Drept constituțional
Suveranitate

Problema se va complica și mai mult dacă un material tratează această temă (suveranitatea) sub toate aceste trei aspecte și aceasta dacă nu se referă practic la o anumită țară sau grupuri de țări să presupunem în cadrul integrării europene, problemă de altfel mult discutată, cu reacții diverse, de cele mai multe ori contradictorii.

O lucrare serioasă în care sunt chemați să-și spună părerea politologi, juriști, istorici, filosofi asupra suveranității statului național (un alt subiect incitant) în cadrul integrării în Uniunea Europeană sub toate aspectele, clasificarea zecimală va fi: 321.01.

341.211(4):341.17UE

342.3(4):341.17UE

Iată și indexarea prin

descriptori:

Suveranitate națională
Teoria statului
Drept constituțional
Drept internațional
Asociații supranaționale
ale statelor
Integrare europeană
Uniunea Europeană
State europene

Pentru a regăsi aceste lucrări, cititorul sau bibliograful este nevoit (în cazul în care OPAC-ul este funcțional) să meargă prin intersecție și restrângere a celor cinci termeni enumerați mai sus. Presupunând, desigur, că utilizatorii au cunoștință de acest parcurs.

Mi se poate argumenta că în cazul ultimei lucrări pentru toate trei clasificările se poate pune un singur termen, și anume Suveranitate națională. Este adevărat, dar atunci se vor pierde, pentru utilizatorii care caută și altceva decât lucrări de sinteză, toate celelalte informații importante.

Din exemplele de mai sus vom observa, desigur, cât de sintetică și la obiect este Clasificarea Zecimală Universală în raport cu desfășurarea pe verticală a traducerii ei în descriptori.

Vom observa în cadrul indexării prin descriptori o problemă serioasă în ceea ce privește definirea termenilor aleși. Sunt noțiuni noi sau mai vechi care nasc dispute chiar în rândul specialiștilor, așa încât bibliotecarilor indexatori le va fi cu mult mai greu să decidă asupra uneia sau alteia dintre interpretări. Desigur, nu este cazul unor definiții bine stabilite. Am citit în revista Biblioteca

un articol unde un specialist în indexare făcea următoarea remarcă a propos de alegerea termenului Concepții filosofice în locul celui de Sisteme filosofice, argumentul în favoarea acestei decizii fiind acela că unui bibliotecar îi va fi foarte greu să stabilească cine dintre filosofi are un sistem filosofic și cine nu. Or, (1) cei doi termeni nu se suprapun și este absolut necesar să fie menținuți ambii termeni și (2) nu bibliotecarul stabilește cine are și cine nu are un sistem filosofic. Pentru aceasta există lucrări de referință de specialitate. Numai că trebuie consultate. Iată un motiv să avem mare grijă în întocmirea unui tezaur de cuvinte cheie. Menționez că articolul în cauză se referea la indexarea în cadrul Clasei 1 - Filozofie. Se presupune că indexatorul era familiarizat cu această disciplină.

La începutul acestei scurte expuneri remarcam că, deocamdată, sigurul limbaj (artificial) internațional operabil în reprezentarea informației bibliografice este clasificarea zecimală. În ceea ce privește alcătuirea unui tezaur multilingv spuneam că se vor ridica multe probleme atât din punctul de vedere al traducerii cât și de stabilire a limbilor în care să fie tradus. Mărturisesc că nu sunt adeptul imperialismului limbii engleze impusă prin tehnica, mai ales a informaticii, americane. Vor trebui luate în considerare mai multe elemente, cum ar fi răspândirea într-un anumit spațiu geografic a unei limbi (vezi limba spaniolă care a devenit limbă oficială pe teritoriul SUA), importanța în anumite

Sistemul clasificării zecimale universale poate supraviețui

domenii ale unei limbi - vezi limba rusă, tradiția unei limbi de circulație internațională - vezi limba germană și nu în ultimul rând franceza. Cine a participat la proiectul inițiat de Biblioteca Națională de traducere a RAMEAU a putut constata cât de dificil (uneori imposibil) este de găsit un echivalent dintr-o limbă în alta pentru a nu altera sensul unui termen.

Deci, până una alta singurul limbaj internațional - cel puțin pentru specialiștii din biblioteci - rămâne CZU.

Să vedem cine prevedea dacă nu dispariția, cel puțin reducerea la minimum a Clasificării Zecimale Universale. În primul rând, persoanele din afara muncii efective din

bibliotecă invocând imposibilitatea, reală, a utilizatorului de a se informa folosind această formă de indexare. În al doilea rând, unii bibliotecari din cadrul muncii de indexare. Aceștia invocă deopotrivă cerința utilizatorului cât și imperfecțiunea CZU.

Realitatea este că specializarea în indexare cere timp, aplicație pentru această muncă și nu în ultimul rând o serioasă cultură generală. Îmi cer scuze dacă cineva se simte vexat, nu aceasta a fost intenția mea, dar un bun sau foarte bun clasificator, insist, se formează în ani. Or, indexarea prin descriptori, după părerea mea, este mai la îndemâna nespecialiștilor. Vin să afirm imediat că ambele

metode sunt necesare, ele fiind în raport de complementaritate. Dacă indexarea prin descriptori este utilă mai ales utilizatorilor ocazionali ai bibliotecii, Clasificarea Zecimală Universală este extrem de utilă specialiștilor, bibliografilor, utilizatorilor permanenți ai fondurilor bibliotecii.

CZU este un organism viu, în plină mișcare și perfecționare. Efortul de a încadra un subiect dificil într-un limbaj încifrat, combinațiile care se pot face în cadrul acestei încifrări, satisfacția de a reprezenta cât mai corect ideile unei cărți fac din munca de clasificare o artă, poate minoră, dar o artă.

Importantă apariție editorială!

În curând va fi lansată traducerea în limba română a unei importante și îndelung așteptate publicații pentru comunitatea bibliotecară din România: *The Universal Decimal Classification: a guide to its use* de Prof. Ian C. McIlwaine, editor șef al Master Reference File la Consorțiul CZU. Lucrarea apare în urma acordului ABIR pentru traducere, din ianuarie 2006, după mai bine de 3 ani de tergiversări. În acest timp a fost recunoscută necesitatea unui asemenea manual de utilizare printr-un sondaj efectuat în anul 2003 la scară națională, în rândul bibliotecilor universitare, județene și la Biblioteca Națională a României. Un instrument util pentru bibliotecari dar și pentru cadrele didactice și studenții din facultățile de bibliologie și știința informării, *Clasificarea Zecimală Universală: ghid de utilizare* conține informații structurate referitoare la cadrul istoric al CZU, aplicații practice, descrierea și structura clasificării, sfaturi practice pentru clasificatori, indexarea și regăsirea informației prin CZU, Master Reference File, CZU în aplicații online și World Wide Web, revizuirea clasificării. În plus volumul conține un index de subiecte și un glosar de termeni. Foarte important însă este faptul că, în ediția în limba română vor apărea pentru prima oară informații actualizate privind modificările survenite în CZU prin cele 4 volume din *Extensions and Corrections to the UDC*, din anul publicării celei de-a doua ediții a Ghidului, 2000, până în noiembrie 2005.

Ioana Dragotă

Autoarea

Ioana Dragotă este bibliotecar la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia-Mare și este responsabilă Serviciului de colecții speciale a bibliotecii

E-mail:

ioana_dragota@bibliotecamm.ro

Renunțarea la un instrument se supune unor legi obiective și nu prea are legătură cu dorințele noastre. De regulă, ea are loc atunci când dispare nevoia pentru care instrumentul a fost creat, sau când apar instrumente cu performanțe mai bune (fie că oferă rezultate mai bune, fie că presupun un efort mai mic pentru rezultate similare).

Prima situație, iese, în mod evident, din discuție. A doua, suportă discuții. Putem afirma că prin celelalte mijloace de căutare aplicate pentru regăsirea după conținut se pot obține rezultate mai bune? Raportat la experiența proprie de căutare pe bazele de date - cum aș și putea altfel? - rezultatele diferitelor metode de căutare nu se suprapun perfect. Fiind uneori sensibil diferite, ele se află mai degrabă într-un raport de complementaritate. Compararea lor devine, în acest caz, relativă.

Observație. Într-adevăr, sunt situații în care căutarea după vedete de subiect, de exemplu, presupune un efort mult mai mic - este cazul lucrărilor dedicate unei anumite personalități, sau unui anumit loc geografic, bine precizat. Dar și aici, uneori, rezultatele sunt ca să spun așa, “prea directe”. Rămân pe dinafară lucrări cu caracter mai general în care s-ar putea face referiri, chiar dacă nu foarte consistente, la teme respective. Desigur că putem extinde aria căutărilor, dar, spre deosebire de CZU, în cazul căruia căutările trunchiate acoperă totalitatea structurii arborescente subordonate, niciodată prin vedetele de subiect nu vom putea acoperi (și nici

nu cred că ar fi recomandabil) toată suita pașilor intermediari de la particular la general. Mai mult, există și situații în care căutările după CZU sunt singurele apte să ofere soluții imediate, raportat la cuprinderea și forța lor de grupare. De exemplu, atunci când mi s-a cerut să generez o listă a monografiilor locale existente pe un areal geografic mai extins, cea mai eficientă metodă a fost cea oferită de CZU.

Cu toate acestea, trebuie să recunosc că am asistat la o diminuare a folosirii CZU în operațiunile de căutare. Care să fie cauzele? Să existe o legătură între procesul de informatizare și acest regres? Iată două întrebări la care voi încerca să găsesc un răspuns în cele ce urmează.

Sunt câteva aspecte ce se constituie în posibile dezavantaje:

- CZU este, sau pare a fi, un instrument mai pretențios, presupune un grad mai accentuat de specializare - cuvintele, fie ele cuvinte-cheie sau vedete de subiect, par mai ușor de folosit (deși controlarea unui vocabular poate fi mai dificilă decât pare la o primă vedere). Numai în măsura în care va fi confirmată calitatea rezultatelor obținute, efortul suplimentar pentru asimilarea CZU va putea fi justificat. Aici intervine și factorul subiectiv asupra căruia am să mă opresc ceva mai târziu;
- modificările relativ frecvente și de mare amploare la care au fost supuse tabelele CZU în ultimele

decenii, lent și anevoios puse în practică;

- decalajul inevitabil și considerabil între apariția noilor domenii de cunoaștere și crearea indicilor CZU aferenți - la descriptorii procesul este concomitent;
- existența unor tautologii nu este nici ea de prea mare folos;
- căutările după CZU presupun obligatoriu specializare pentru bibliotecar și asistență pentru utilizator (inclusiv acceptarea ei de către acesta). Ajungem din nou la factorul subiectiv: pregătirea bibliotecarului, relațiile pe care acesta reușește să le creeze cu utilizatorii și, de ce nu, prestigiul profesional de care se bucură;
- dacă un catalog sistematic pe fișe putea fi folosit și fără cunoștințe de clasificare, datorită etichetelor și divizionarelor, manevrarea bazelor de date CZU din calculator este mai pretențioasă. Este puțin probabil ca un algoritm să poată reproduce ordonarea atât de plină de convenții și excepții a unui catalog sistematic; dispar vecinătățile utile, au apărut în schimb, posibilitățile de căutări trunchiate, ceea ce ar trebui să constituie un avantaj;
- informatizarea, printre ne-numărate alte avantaje, a îmbogățit și diversificat mult căile de căutare și regăsire, unele fiind, sau părând, mai accesibile, chiar dacă nu sunt neaparat mai performante.

Deși sunt dificil de apreciat avantajele sau dezavantajele unui instrument de lucru în sine, cu atât mai mult cu cât performanțele lui depind în totalitate de mâna care îl utilizează, există, totuși, câteva caracteristici ale CZU care consider că se constituie în avantaje evidente.

Am menționat deja forța incomparabilă de grupare a informațiilor: căutările trunchiate după indicii CZU dezvoltă arbori bine structurați, compleți, lucru greu de obținut cu celelalte metode de căutare.

Mai mult, un indice de clasificare înglobează în sine toate sinonimele care există pentru termenul căruia îi este atașat, cu toate variațiile regionale, cu toate echivalențele, în toate limbile pământului. Limbajul cifrelor este un limbaj universal. Fără a cunoaște limba, un bibliotecar poate extrage bibliografii pe domenii din orice colecție, dacă lucrările sunt clasificate într-un sistem cunoscut. În schimb, la căutările după cuvinte, dicționarele, menționarea echivalențelor, trimiterile, în cazul sinonimiilor, sunt indispensabile. Și cine s-ar putea hazarda să afirme că a realizat o structură care să cuprindă într-o plasă de relații toate cuvintele, formele și combinațiile posibil existente în vocabularul unei singure limbi măcar?

Un alt avantaj major rezultă din structura proteică a indicilor CZU. Grație tabelelor de indici auxiliari comuni și speciali atașate tablei principale, un indice CZU atribuit unei lucrări poate da mult mai multe informații decât cele

privitoare strict la conținut, cum ar fi, de exemplu: forma și prezentarea fizică a documentului, date referitoare la ediție, elemente de bibliofilie, nivelul de adresabilitate, forma de structurare a materialului (culegere de teste, manual, dicționar, surse istorice etc.), sau, cum este în cazul lucrărilor literare, unde, dintr-un condei, sunt scoase în evidență: literatura căreia îi aparțin, genul literar abordat, dacă este vorba de o traducere și, dacă da, în ce limbă a fost efectuată.

Celelalte metode de căutare sunt mai specializate. Am întâlnit tentativa de a îngloba în câmpul “vedetă de subiect” și date referitoare la forma sub care se prezintă documentul, de exemplu. Rezultatele mi se par mai mult decât discutabile. Deocamdată, pentru a obține diversitatea de informații pe care o oferă un indice CZU compus, se impune căutarea după diverse câmpuri, aplicarea de filtre multiple și nu întotdeauna acest lucru este posibil.

Un argument de ordin practic în favoarea CZU este faptul că oferă jaloane ușor de urmat și pe el se bazează, în momentul de față, aranjarea sistematic-alfabetică a colecțiilor. Poate ar trebui luate în calcul și costurile pe care le-ar presupune modificarea sistemului de cotare pe care îl aplică toate bibliotecile publice care oferă acces liber la raft.

Am menționat anterior că pare să existe o legătură directă între “declinul” căutărilor după CZU și procesul de informatizare. Înainte de a ne opri puțin asupra acestui aspect, este momentul câtorva precizări

asupra felului în care factorul subiectiv influențează perceperea CZU.

Trebuie să recunoaștem, în primul rând, că rezultatele obținute prin aplicarea CZU vorbesc, de cele mai multe ori, nu atât despre calitățile instrumentului, cât despre abilitățile celui care îl mănuieste, este - fie-mi permisă comparația - ca în cazul instrumentelor muzicale. Sunt dăunătoare pentru percepția CZU: lipsa de consecvență în clasificare, neuniformitatea, superficialitatea, dezvoltarea unor practici locale - favorizată și de lipsa, în trecutul nu prea îndepărtat, a unor posibilități de comunicare adecvate între biblioteci, aplicarea cu decalaje nejustificate, doar parțial, sau chiar neaplicarea modificărilor CZU, gradele diferite de adâncire a indicilor CZU, în funcție de specializarea și dimensiunea colecțiilor deținute. Chiar și în condiția ideală a unei clasificări impecabile, suntem încă departe de a-i demonstra eficiența. Până să ajungă informația la cititor, mai sunt câțiva pași hotărâtori pentru modul în care va fi percepută valoarea informativă a CZU. Este vorba de o comunicare continuă între compartimentul clasificare și personalul de la relațiile cu publicul. În ce măsură aceștia cunosc și, în consecință, sunt capabili și dispuși să efectueze căutările de rigoare, rămâne să aprecieze fiecare dintre noi. E ca o armă cu două tăișuri, pentru că, și aici, nu este suficient să cunoască și să aplice sistemul ci, vrând-nevrând, ne întoarcem din nou la clasificator, trebuie să li se

aducă argumente de ordin practic privind utilitatea lui. Dar există aceste argumente? Toate aceste probleme nu sunt însă numai ale utilizării CZU. Ele se pun la fel de acut pentru orice formă de indexare. Orice instrumente am avea la îndemână, în absența unor bibliotecari care să le folosească cu competență ele sunt ineficiente.

Tradiția îndelungată a folosirii CZU tinde să devină un dezavantaj. A fost suficient timp să se acumuleze numeroase erori și inexactități pe care informatizarea le pune copios în lumină.

Dar ceea ce pare a fi un instrument de scoatere în evidență a slăbiciunilor, poate fi transformat într-unul de consolidare a poziției CZU. Informatizarea nu numai că semnaleză cu o acuratețe fără precedent erorile, dar și oferă mijloace rapide și eficiente de remediere a lor, prin schimbările globale pe care le face posibile. Comparările și corectările sunt imediate, iar modificările viitoare ale CZU nu vor mai fi un prilej de coșmar. Consider, de asemenea, că a sosit momentul - și ușurința cu care pot fi manevrate bazele de date permite acest lucru -, să se elimine aplicarea diferitelor grade de adâncire a aplicării indicilor CZU (măsură de ordin practic, impusă de nevoile specifice întreținerii cataloagelor tradiționale). Căutările combinate, cu filtru șir sau trunchiate, ar trebui, la rândul lor, să confere un avantaj utilizatorilor CZU.

Comunicarea informațiilor și consultarea altor baze de date nu mai constituie o problemă.

Avem la îndemână instrumente performante care fac posibilă atingerea atât de necesară a uniformității.

S-ar putea ca oportunitățile oferite de mijloacele tehnice moderne să impună anumite modificări ale abordării CZU, așa cum se face simțită nevoia și în catalogarea tradițională.

În momentul de față, de exemplu, raportat la modul de constituire a bazelor de date, folosirea indicilor cu extensie (atât de utili pentru întreținerea catalogului tradițional) nu mai are relevanță. Domeniile intermediare sunt imposibil de regăsit, ele ar trebui menționate explicit, dacă nu există posibilitatea căutării după interval. Multiplele forme de căutare par să facă inutilă, de asemenea, folosirea semnelor auxiliare comune, ele pot fi înlocuite prin folosirea în căutare a operatorilor logici.

S-ar putea realiza o interfață mai prietenoasă pentru CZU? De ce nu? Cuvintele în față (toate sau aproape toate), iar indicele CZU ascuns, ca verigă intermediară spre rezultat.

Poate că acum, bibliotecile fiind în plin proces de informatizare, CZU nu se bucură de imaginea pe care o merită cu adevărat. Poate că ar fi mai corect să apreciem utilitatea CZU abia în momentul în care pe bazele de date ar fi operate unificările, uniformizările și corecturile de rigoare.

La întrebarea dacă CZU poate supraviețui așa tinde să răspund că da, dar numai în anumite condiții. Ideea de a renunța la beneficiile ei mi se pare, deocamdată, prematură.

■ Sistemul clasificării zecimale universale poate supraviețui ■

Desigur că nu vom clasifica niciodată de dragul clasificării, iar această procedură merită menținută doar atâta timp cât își demonstrează utilitatea. Dar avem, într-adevăr, la dispoziție mijloacele de a o înlocui pe deplin?

Și aici mai intervine ceva cu totul specific muncii de bibliotecă. În ultimă instanță, cine măsoară calitatea răspunsului dat de bibliotecar potențialului utilizator? Nu avem instrumente de măsură. Rămânem față în față cu conștiința noastră profesională. Răspunsul depinde de cât de mult consideră bibliotecarul că este dator să se implice, cât efort este dispus să facă, câte căutări în bazele de date, de prestigiu pe care dorește să-l aibă. (M-am tot gândit, de-a lungul timpului, care sunt condițiile fundamentale pentru un bun bi-

bliotecar. Răspunsul la care am ajuns în momentul de față este că sunt necesare: o deschidere culturală adecvată și trăirea experienței personale de a avea nevoie în mod cu totul special de o carte, pentru a-l putea înțelege pe cel care o cere. De aici poate începe construcția unui bun bibliotecar, incluzând asimilarea tehnicii de bibliotecă, învățarea permanentă, cunoașterea fondului bibliotecii etc.).

Ca să rezum, între clasificare și alte metode de căutare nu văd, deocamdată, o relație de concurență sau excludere, ci mai degrabă una de completare reciprocă, în avantajul utilizatorilor. Existența mai multor căi de căutare nu face decât să îmbunătățească șansele de a găsi răspunsurile căutate. Cu atât mai mult cu cât, la întrebarea dacă este posibilă existența unui instrument ideal care

să ofere soluții pentru toate întrebările posibile, cel mai probabil răspuns este “nu”.

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Clasificarea Zecimală Universală: ediție medie în limba română*. București: Biblioteca Națională a României, 1997-
2. Eco, Umberto. *În căutarea limbii perfecte*. Iași: Polirom, 2002
3. Gadamer, H.-G. *Adevăr și metodă*. București: Teora, 2001
4. Horvat, Săluc. *Bibliotheca septentrionalis*: o publicație bibliologică de prestigiu. În: *Bibliotheca Septentrionalis*: buletin semestrial. an 12, 2 (23), p.3
5. Horvat, Săluc. *Introducere în biblioteconomie*. București: Grafoart, 1996
6. Richter, Brigitte. *Ghid de biblioteconomie*. București: Grafoart, 1995

Imagine din timpul seminarului dedicat actualității Clasificării Zecimale Universale

Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației

Victoria Frâncu

Autoarea

Dr. **Victoria Frâncu** este bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București, unde coordonează activitatea Serviciului de Indexare și președintă a Secțiunii de Catalogare-Indexare a ABIR
E-mail: francu@bcub.ro

1. Introducere

Clasificarea Zecimală Universală (CZU) a fost prima schemă de clasificare de bibliotecă folosită în mediu online pentru regăsirea informației (McIlwaine, 2000). Vocabularul său bogat din domeniul științei și tehnologiei, împreună cu notația sintetică și independența lingvistică, au făcut-o extrem de atractivă pentru automatizare. Multe bănci de date și servicii bibliografice multilingve au descoperit în CZU un bun substituent pentru tezaurele bazate pe cuvinte din limbajul natural, sistemele de vedete de subiect și cuvintele cheie.

2. Istoric al utilizării online a CZU

Un raport privind automatizarea CZU întocmit de Rigby (1981) ca și cercetările ulterioare acestuia demonstrează că bibliotecile automatizate, centrele de informare și documentare, și alte surse de baze de date din mai mult de două zeci de țări și-au dezvoltat un gen de aplicație a CZU în sistemele lor automatizate folosind schema ca mijloc de regăsire a informației. Aceste aplicații variază de la îmbogățirea prin indici CZU a banalelor indexuri KWIC (exemplu Bronswerck UDC/QUIC system), la probleme practice ale computerizării cataloagelor sistematice (exemplu Denmarks Tekniske Bibliotek din Copenhaga și ETH Zürich).

Cel dintâi proiect pilot de regăsire a informației bibliografice online care a folosit un sistem de clasificare pentru căutare și răsfoire (browsing) a

folosit schema CZU. Acesta s-a numit AUDACIOUS (Automated Direct Access to Information with Online UDC System) și a fost creat de Atherton și Freeman (1968) în 1967-68 la American Institute of Physics. AUDACIOUS era un sistem automat și interactiv care folosea secțiunile de fizică nucleară din schema CZU cu descrierile în limba engleză. El oferea acces direct la distanță la fișiere ce conțineau 2330 de documente din seria Nuclear Science Abstracts indexate prin CZU. AUDACIOUS făcea parte dintr-un proiect mai larg care cuprindea printre altele fișiere citibile pe calculator ale CZU, compunerea schemei și o evaluare statistică a clasificării ca instrument de regăsire. Acest proiect a fost extrem de amplu și complex, bazat pe o metodologie solidă și care a dat rezultate foarte bune. Concluziile formulate de Freeman au avut un puternic impact asupra aplicațiilor viitoare ale CZU și au fost citate adesea ca punct de plecare în automatizarea schemei.

Fără îndoială, au existat dificultăți în implementare întrucât CZU era un instrument tradițional destinat inițial utilizării manuale. Primul obstacol care trebuia depășit a fost automatizarea ordonării și a regăsirii indicilor CZU datorită faptului că structura notației, simbolurile și semnele de punctuație cu semnificațiile lor au creat probleme computerelelor. Pe urmă, au existat probleme cu formatarea și pregătirea indicilor complecși pentru regăsire sau pentru extragerea lor din baza de date

■ Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației ■

bibliografică și analiza structurii lor. O problemă complicată și una care încă rămâne să fie rezolvată în mod satisfăcător este aceea a efectuării unor căutări în CZU prin intermediul cuvintelor.

Începând cu AUDACIOUS aceste probleme au fost studiate și abordate într-o serie de lucrări de cercetare publicate. Au fost organizate seminarii consacrate special CZU ca instrument de regăsire (1). Dar principala provocare la cercetarea performanțelor CZU în regăsire a fost aproape invariabil legată de un domeniu specific de aplicare. La începutul secolului 21 zona cea mai atrăgătoare este aceea a descoperirii resurselor de informații din Internet. Recent s-au făcut și s-au și publicat în acest context cercetări asupra CZU, așa cum rezultă din cele ce urmează.

3. Regăsirea informației prin intermediul CZU

Sunt două modalități principale de acces la informație, răsfoirea și căutarea. CZU, dacă este implementat și administrat în mod adecvat de sistem le poate efectua pe fiecare sau pe ambele foarte bine.

Funcția *browsing* (răsfoire) în context online poate fi definită drept o căutare interactivă, întrucât utilizatorul parcurge baza de date pe trasee care pornesc de la datele pe care le găsește. Structura ierarhică a CZU oferă suportul logic pentru o interfață în care informația este bine organizată și ușor navigabilă. Această

caracteristică a clasificării este ușor de afișat în format hypertext și este adesea exploatată în sistemele de regăsire a informației (McIlwaine, 2000). O interfață sub Windows este foarte adecvată prezentării unui sistem de clasificare în hypertext, iar formatul HTML este la fel de avantajos în acest scop în Internet.

Utilizatorului care caută informația îi este oferită o selecție de subiecte clasificate prin CZU de la care se începe navigarea prin selectarea celui mai adecvat. Printr-un simplu click pe indicele CZU sau pe descrierea acestuia se poate deschide o nouă fereastră care afișează conținutul clasei selectate. Procedura poate fi repetată ori de câte ori este nevoie până la localizarea informației specifice. *Figura 1* ilustrează această procedură.

Tehnologia hypertext are o relație importantă cu utilizarea clasificării în sistemele de regăsire a informației. În acest context, susține McIlwaine, există posibilitatea utilizării sale mai avansate, mai ales pentru a permite hyperlink-uri către subiecte relaționate, note de utilizare sau comentarii care vin în ajutorul utilizatorului pentru a-l face să înțeleagă principiile clasificării.

Funcția *searching* (căutare) implică faptul că utilizatorul știe exact ceea ce vrea să afle și vrea să știe unde anume este localizată această informație în colecție. Pentru o asemenea utilizare, CZU trebuie să fie implementat într-un sistem care permite atât stocarea părților constitutive ale indicilor

complecși cât și facilitatea de a căuta aceste părți, de a le combina și de a pune în relație indicii de clasificare cu descrierile lor în cuvinte din limbajul natural sau cu un index alfabetic de subiecte (Chowdhury, 1999).

Recall și *precision* sunt factorii fundamentali de evaluare a strategiilor de căutare. Acești factori se exprimă prin procente și presupun următoarele situații:

1. Există în baza de date un număr de înregistrări relevante pentru subiectul căutat;
2. Înregistrările pot fi relevante sau nerelevante (cei doi factori nu permit evidențierea gradului de relevanță);
3. Setul de înregistrări regăsite poate să nu fie absolut identic cu setul de înregistrări relevante pentru subiectul căutat.

Recall este raportul dintre numărul de înregistrări relevante regăsite și numărul total de înregistrări relevante existente în baza de date. *Precision* este raportul dintre numărul de înregistrări relevante regăsite și numărul total de înregistrări relevante și nerelevante regăsite.

Factorii recall și precision sunt invers proporționali. În mare măsură această relație are de-a face cu limba utilizată în căutare. Dacă scopul căutării este o regăsire completă, cuprinzătoare, utilizatorul care caută informația trebuie să includă sinonime, termeni

■ Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației ■

înrușiți, termeni generici sau căutat. În același timp, există cepte secundare să fie omise. generali, pentru fiecare concept posibilitatea ca anumite con-

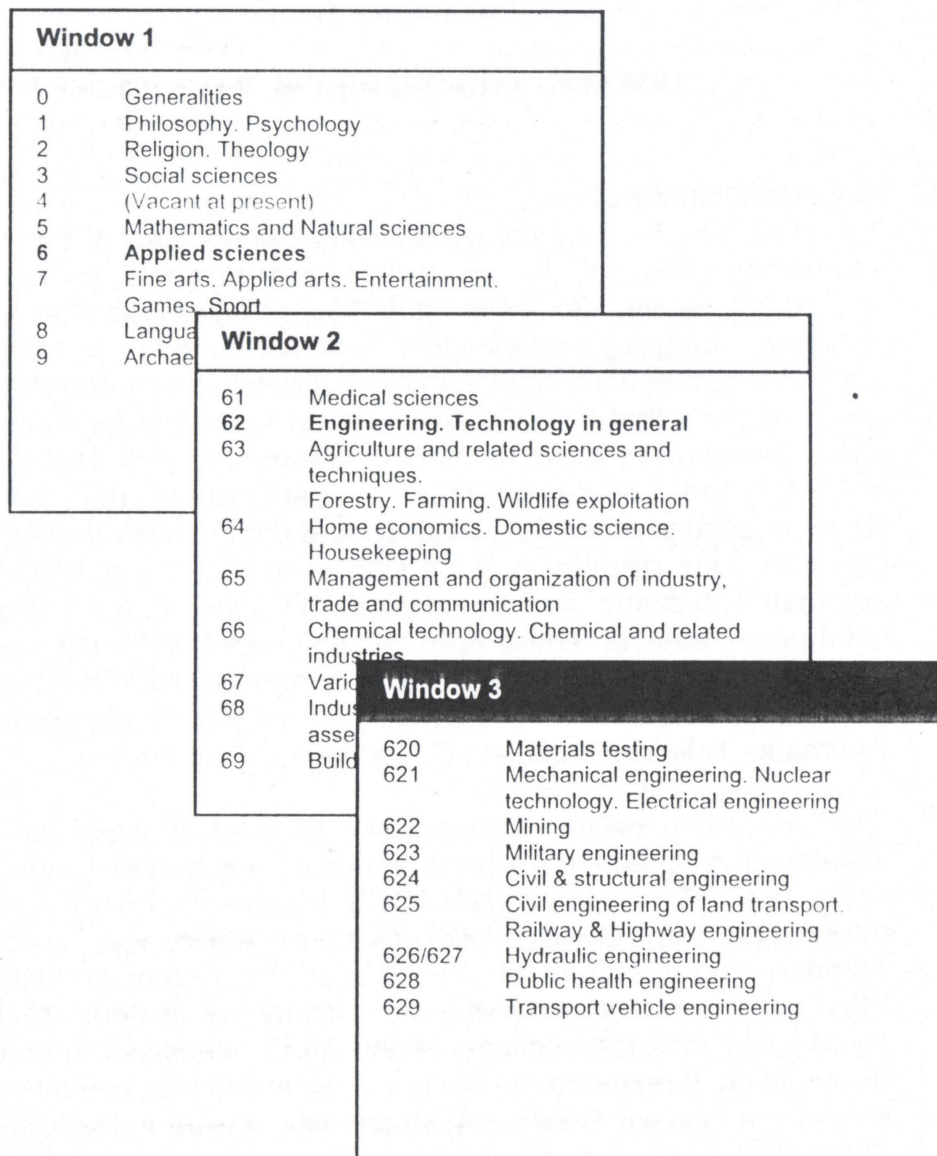

Figura 1. Ilustrarea funcției browsing a CZU sub Windows

■ Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației ■

În condițiile utilizării CZU în regăsirea informației online, factorul recall poate fi îmbunătățit datorită structurii ierarhice a clasificării și a expresivității notației. Uneori este dificil pentru indexator să decidă asupra specificității indicelui de clasificare iar utilizatorii sunt tentați să își formuleze cerința în termeni mai generali. De asemenea, e foarte obișnuit să existe documente generale despre un anumit subiect dar care tratează sau doar menționează subiecte mai specifice. Pe de altă parte, documente care tratează subiecte extrem de amănunțite pot include informații contextuale generale. Întrucât într-o structură ierarhică fiecare membru al unei subclase este membru al clasei supraordonate, structura clasificării oferă o modalitate clară și ușoară de extindere a căutării și de îmbunătățire a factorului recall de fiecare dată când

rezultatul căutării este considerat nesatisfăcător. Rezultă de aici că trunchierea indicelui de clasificare este absolut necesară pentru performanța ridicată a sistemului de regăsire a informației (Figura 2).

Faptul că CZU este o clasificare „aspectuală” poate avea drept consecință existența aceluiași concept în mai multe discipline (McIlwaine, 2000). În contextul regăsirii informației această caracteristică nu este benefică atunci când se pune problema regăsirii tuturor documentelor care conțin informații despre un singur concept. De exemplu, conceptul „acustică” apare de 12 ori în clase diferite: fizică, acustică fiziologică, acustică arhitecturală, acustică submarină, acustică tehnică, stereo acustică, acustică muzicală, acustică fonetică.

Totuși, în cazul în care este necesară contextualizarea infor-

mației în scopul îmbunătățirii preciziei, această caracteristică a clasificării poate deveni un avantaj. Sistemele care permit regăsirea prin cuvinte derivate din notațiile CZU alături de aceste notații, pot valorifica atributul de care vorbim printr-un index alfabetic care adună termenii existenți în mai multe discipline oferind contextele în care aceștia pot fi găsiți. Sisteme ca ETHICS (Eindgenössischen Technischen Hochschule) (Buxton, 1993) și GERHARD (German Harvest Automated Retrieval and Directory, <http://www.gerhard.de>), pe care urmează să le descriem, utilizează această procedură de regăsire a informației. Când un termen folosit în căutare se găsește în mai multe locuri din schema de clasificare, sistemul oferă posibilitatea de selecție a disciplinei pentru rafinarea căutării.

811.111`36

- 1 The Cambridge grammar of the English language / Rodney Huddleston and
- 2 Gramatica limbii engleze / Leon Levitchi. - Bucuresti : Editura Teora,
- 3 Mastering English : an advanced grammar for non-native and native speak
- 4 Thèmes anglais pour toutes les grammaires : les mille problèmes, dictionnaire

811.111`36(035)

- 6 The good grammar guide / Richard Palmer. - London ; New York : Routledge

811.111`36(075.8)

- 7 Gramatica limbii engleze : [pentru uzul studentilor] / sub. Îndrumarea
- 8 The Random House guide to writing : [for students] / Sandra Schor and

811.111`366.5

- 9 Parsing and easy analysis. - 1936. - 56 p. : tab.

811.111`367.3(075.8)

- 10 The historical evolution of the impersonal sentence structure in English

811.111`367.33(075.8)

- 11 Complementation in English : a minimalist approach / Alexandra Cornilescu

811.111`367.333(075.8)

- 12 Verb complementation in English : [for students] / Gina Maciucă. - Suceava

811.111`367.4

- 13 Functional categories in English : Vol. 1 / Ileana Baciucă. - Bucuresti

811.111`367.4(075.8)

- 14 Verb complementation in English : [for students] / Gina Maciucă. - Suceava

811.111`367.6

- 15 Functional categories in English / Ileana Baciucă. - Bucuresti : Editura

Figura 2. Exemplu de utilizare trunchiată a indicelui CZU 811.111`36 în căutare

■ Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației ■

4. Utilizarea CZU în sisteme moderne de regăsire a informației

4.1 ETHICS

Sistemul de indexare automată dezvoltat la biblioteca ETH din Zürich este bazat pe un fișier de autoritate CZU care conține 60.000 de indici simpli și compuși, larg utilizați în clasificarea documentelor reale existente în colecțiile bibliotecii. Din acesta a fost derivat un vocabular controlat de termeni corelați cu indicii de clasificare, termeni utilizați în indexare în trei limbi: germană, engleză, franceză.

Vocabularul dezvoltat la ETH Zürich a fost utilizat în mai multe aplicații online ale CZU dintre care menționăm proiectul GERHARD și sistemele de cataloage colective Libis (www.libis.be) și Nebis (www.nebis.ch).

Un algoritm dezvoltat pentru web OPAC a făcut posibilă corelarea completă a indicilor CZU, simpli sau compuși, cu expresiile verbale care îi reprezintă (Schalier, 2005). Relațiile ierarhice dintre indici sunt exprimate ca într-o structură de tezaur prin termeni generici și termeni specifici. În felul acesta, CZU poate permite cu ușurință căutarea după descriptorii corespunzători fiecăruia. Pentru cei mai mulți utilizatori, aceasta este singura strategie de căutare relevantă datorită relațiilor semantice contextuale oferite. Ambele sisteme permit executarea funcției browse, implicit lărgirea sau restrângerea domeniului căutării, pornind atât de la indicii

CZU, pentru experți, cât și de la descriptorii, pentru utilizatorii finali.

4.2 GERHARD

GERHARD (Möller, 2000) este un sistem complet automatizat de indexare și clasificare a resurselor World-Wide Web din Germania utilizat pentru căutare și browsing integrate. Sistemul este compus dintr-un automat (robot) care colectează într-o bază de date documente cu caracter academic relevante, un modul de clasificare bine pus la punct, o bază de date și o interfață pentru utilizator în trei limbi (germană, engleză, franceză).

Primul pas către clasificarea automată a fost extragerea a ceea ce s-a numit UDCZ-Lexicon din sistemul ETH prin conversia textului din baza de date în expresii care în mod normal apar în paginile web ce necesită clasificare. Procedura presupune analiza morfologică a fiecărui cuvânt din descrierea indicelui CZU și reducerea lui la rădăcina cuvântului (tot ce rămâne după îndepărtarea formelor flexionare). Aceste operații s-au efectuat prin utilizarea unor programe de indexare automată. Lexiconul odată compilat servește la identificarea expresiilor existente în paginile web și oferă notația corespunzătoare.

Colectarea documentelor se face prin intermediul unui colector automat (Harvest Gatherer) configurat și controlat printr-un formular existent în WWW. Modulul de clasificare utilizează metode

statistice și de lingvistică computațională aplicate pe CZU ca schemă de clasificare. Metadatele și indexul de documente generate sunt incluse într-o bază de date relațională. Integrarea mecanismelor de căutare și browsing permite utilizatorului să caute documente "similare" cu mare ușurință. În momentul de față există 400 de domenii academice definite în site-uri WWW germane și considerate relevante, și mai mult de un milion de documente clasificate și indexate. Din 1998 proiectul GERHARD a devenit serviciu public ce poate fi accesat via <http://www.gerhard.de>.

5. Aplicații actuale ale CZU - o provocare pentru sec. 21

Pentru mulți dintre utilizatorii avizați ai CZU este evident avantajul utilizării unui asemenea sistem de clasificare într-un catalog de bibliotecă performant. Numărul mare al utilizatorilor acestei scheme de clasificare în Europa este în creștere iar dezvoltările și aplicațiile din ultimii ani dovedesc popularitatea și atractivitatea sa în ciuda unor detractori. Calitățile deja enumerate, posibilitățile de utilizare în mediu online și Internet, precum și pe suporturi diferite de cel tradițional al hârtiei tipărite îl impun cu condiția utilizării sale inteligente.

Versiunile citibile pe calculator, actualizate în fiecare an sunt un avantaj al schemei însoțite de un index capabil să permită regăsirea după indici și după fiecare cuvânt din des-

■ Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației ■

crierea acestora. Din ce în ce mai multe biblioteci în care se utilizează CZU dețin în prezent versiunea MRF bilingvă, în limba de lucru a CZU, engleza și limba națională a catalogului. Prima aplicație de acest fel a fost dezvoltată la Biblioteca Națională a Cehiei (Balikova, 2002) încă de acum patru ani (vezi și versiunea publicată în Internet în limba cehă la <http://aip.nkp.cz/mdt/>). Ambele funcții (searching și browsing) sunt posibile, utilizatorului fiindu-i permisă navigarea pe structura arborescentă a CZU cu ușurință. Din raportul la Conferința IFLA din 2003 privind indexarea și clasificarea subiectelor în Cehia aflăm despre crearea fișierului de autoritate național în care este inclus și accesul la subiecte prin CZU acces permis via Internet la:
http://sigma.nkp.cz:4505/F/?func=file&file_name=base-list.

Versiunea bilingvă pe CD-ROM a CZU MRF este prietenoasă cu utilizatorul și ușor de manevrat. Aceasta a fost rațiunea pentru care mai multe biblioteci naționale au urmat exemplul Cehiei. Astfel, Kucianova (2003) raportează despre versiunea bilingvă engleză-slovacă a CZU MRF pe CD-ROM realizată la Biblioteca Națională a Slovaciei. Lešćić și Cvitaš (2003) raportează despre fișierul de autoritate CZU disponibil ca bază de date pe CD-ROM creat la Biblioteca Centrală a Academiei Croate de Științe și Arte din Zagreb (Croatia). Tabuchi (2002) informează despre realizarea versiunii japoneze pe CD-ROM a MRF

și aplicațiile acesteia. Recent ni se raportează intențiile Ungariei de a publica o ediție bilingvă maghiară-engleză pe CD-ROM a ultimei variante a bazei de date CZU MRF (Hajdu, 2005). Sunt deja multe exemple de biblioteci naționale care au dezvoltat sisteme prin care accesul la informație se face pe baza unor vocabulare sau tezaure derivate din structura CZU, cele mai cunoscute fiind, cum am menționat mai sus sistemele LIBIS și NEBIS (Frâncu, 2006). În afara acestora, în Polonia, de pildă, utilizarea schemei în regim automatizat au determinat situarea CZU pe primul loc între limbajele de indexare și regăsire a informației atât în cataloagele bibliotecii naționale, cât și ale bibliotecilor publice, pedagogice și academice, în special ale universităților tehnice (Sadowska, 2005). Interesul față de dezvoltarea aplicațiilor schemei s-a manifestat prin alcătuirea unui sistem de vedete de subiect corespunzător indicilor CZU astfel încât utilizatorul poate folosi alternativ indicii CZU sau echivalenții lor în cuvinte din limbajul natural (<http://212.33.67.2/ALEPH/>). Este cazul Bibliotecii Universității Tehnice din Białystok.

7. Concluzie

Avem o problemă: nu ne (mai) place CZU. Unde am greșit? În România se folosește schema CZU de la începutul secolului 20 (2) în majoritatea bibliotecilor, indiferent de mărimea lor. Problema gravă este că nu există manuale de utilizare a CZU și nici un index

alfabetic care ar face activitatea de clasificare și regăsirea informației clasificate mult mai ușoare. O altă problemă gravă și greu explicabilă este că, deși constituie o disciplină obligatorie la Facultatea de Bibliologie și Știința Informării, Clasificarea Zecimală Universală nu se cunoaște îndeajuns la absolvirea cursurilor, astfel încât să permită aprofundarea cunoștințelor despre aceasta în practica bibliotecară a absolvenților. Există, firește, excepții. Ele sunt absolut respectabile.

Trebuie găsită o soluție. Aceasta este crearea de instrumente capabile să facă din CZU un sistem care să-și poată pune în valoare calitățile indiscutabile pe care le are. În ciuda oricăror detractori, acestea sunt demonstrate în prezent de utilizarea aceleiași scheme de clasificare în biblioteci din Elveția, Belgia, Olanda, Cehia, Slovacia, Croația, Spania, Portugalia, Japonia, Marea Britanie, pentru a enumera doar câteva dintre ele, cu succes și cu funcții și pe suporturi adaptate la cerințele actuale ale utilizatorilor. De ce nu s-ar putea întâmpla același lucru și în România? Primul pas concret în această direcție este însușirea adecvată a modului de utilizare a schemei de clasificare cu conștientizarea atribuțiilor sale și a potențialului său în mediu online, urmat de realizarea indexului alfabetic al CZU în limba română. Biblioteca Națională a României și Facultatea de Bibliologie și Știința Informării trebuie să accepte cooperarea cu bibliotecile universitare și județene pentru diminuarea

■ Clasificarea Zecimală Universală în sisteme moderne de regăsire a informației ■

eforturilor materiale și intelectuale. Eforturi care nu vor întârzia să-și arate rezultatele, spre satisfacția utilizatorilor.

NOTE

1. Printre primele asemenea întruniri s-au numărat: *First seminar on UDC in a mechanized retrieval system*. Copenhaga, 1968; *Second seminar on UDC and mechanized information systems*, Frankfurt, 1971; *Symposium on UDC in relation to other indexing languages*, Herceg Novi (Iugoslavia), 1971
2. La BCU "Carol I" din București Al. Tzigara Samurcaș raportează utilizarea CZU din 1914 (vezi: Tzigara-Samurcaș, A. (1933). *Fundațiunea Universitară "Carol I"*. București: Socec, p. 75-79)

BIBLIOGRAFIE

1. Atherton, P., & al. (1968). *Evaluation of the retrieval of nuclear science document references using the Universal Decimal Classification as the*

indexing language for a computer-base system. American Institute of Physics UDC project Report no. AIP/UDC-8

2. Balikova, M. (2002). *Newsletter of Classification and Indexing Section. IFLA Division of Bibliographic Control*. Disponibil la: <http://www.ifla.org/VII/s29/pubs/ci26.pdf>
3. Chowdhury, G. G. (1999). *Introduction to modern information retrieval*. London, Library Association
4. Frâncu, V. (2006). *Studierea comportamentului utilizatorului. Formarea utilizatorului unei biblioteci universitare*. În: Unibib, no. 16, aprilie. Disponibil la: http://www.bcub.ro/continut/unibib/studierea_comportamentului_utilizatorului.php
5. Hajdu Barat, A. (2005). *New Hungarian UDC Edition*. În: Extensions and Corrections to the UDC, vol. 27. The Hague: UDCC
6. Leščić & Cvitaš (2003). *UDC-based Subject Analysis System: an example of an application developed in the Central Library of the Croatian Academy of Sciences and Arts Zagreb*. În: Extensions and Corrections to the

UDC, vol. 25. The Hague, UDC Consortium

7. McIlwaine, I. C. (2000). *The Universal Decimal Classification: a guide to its use*. The Hague, UDCC
8. Möller, G. (2000). *GERHARD (German Harvest Automated Retrieval and Directory)*. Disponibil la: http://www-is.informatik.uni-oldenburg.de/publikationen/2993_121.htm
9. Rigby, M. (1981). *Automation and the UDC*. (FID 565). The Hague: FID
10. Schallier, W. (2005). *Subject retrieval in OPACs - a study of three interfaces*. Disponibil la: <http://bd.ub.es/isko2005/schallier.pdf>
11. Tabuchi, T. (2002). *Publication of Universal Decimal Classification Japanese CD-ROM version with retrieval system and its application*. În: Journal of Information Science and Technology Association, 52(6), 2002, pp. 343-34

Conferința internațională ISKO, Viena, 5-7 iulie 2006

A noua conferință internațională ISKO (International Society for Knowledge Organization) a fost găzduită de Centre of Translation Studies a Universității din Viena și a avut loc în perioada 5-7 iulie 2006. Tema generală a conferinței s-a concentrat asupra rolului metodelor de organizare a cunoștințelor și a proceselor în educație, inclusiv în e-learning, asupra prezentării și a organizării cunoștințelor în mediul didactic. Intenția conferinței a fost aceea de a contribui activ la viziunea asupra a ceea ce în limba engleză e definit drept „global learning society”. Printre subiectele lucrărilor selectate pentru a fi prezentate în cadrul conferinței se numără: sisteme de informare și învățare în societatea globală: concepte, proiecte și implementare; societatea globală și învățarea în organizarea cunoștințelor; probleme de multilingvism în regăsirea informației; reprezentări ale cunoștințelor în domeniile didactic și educațional; bazele teoretice ale organizării cunoștințelor; utilizatori și utilizări ale organizării cunoștințelor; ontologii și fundamente ale ordonării cunoștințelor; organizarea cunoștințelor pentru informații pe suport netipărit și multimedia; abordări lingvistice și culturale ale organizării cunoștințelor în societatea educațională globală. Modul de organizare a conferinței, relațiile cordiale dintre participanți dar și dintre aceștia și organizatori, atmosfera și discuțiile inspiratoare care au dominat sesiunile din fiecare zi a conferinței au fost întrecute doar de nivelul științific al comunicărilor, calitatea echipamentului tehnic de prezentare a lucrărilor (una fiind transmisă prin video conferință direct de la Tokio) și bucuria tuturor membrilor ISKO, vechi și noi, de a fi împreună.

Vali Constantinescu

Autoarea

Vali Constantinescu este bibliotecar la Serviciul de Clasificare de la Biblioteca Națională a României
E-mail: valiconstantine@yahoo.fr

I. Limbaje documentare. Istoric

Limbajele documentare au o dată relativ recentă, secolul al XIX-lea. Limbajul documentar permite cu ușurință căutarea și găsirea informației. El elimină ambiguitățile limbajului natural, evitând omonimia și polisemia. Limbajele documentare sunt limbaje artificiale. Ele dețin instrumente de analiză speciale pentru tratarea informației.

Sunt două mari tipuri de limbaje documentare:

1. *Limbajele documentare cu structură ierarhică*: clasificările (utilizate în indexarea sistematică)
2. *Limbajele documentare cu structură combinatorică*: listele de autoritate sau vedetele de subiect și tezaurele (utilizate în indexarea analitică sau alfabetică).

1. Limbajele documentare cu structură ierarhică

Din acest tip de limbaje fac parte: *Clasificarea Zecimală Dewey*, *Clasificarea Zecimală Universală*, *Clasificarea Bibliotecii Congresului* (structură ierarhică și monoierarhică) și *Clasificarea Colon*, inventată de indianul Ranganathan, clasificare ierarhică, fără a fi monoierarhică.

Clasificarea Zecimală Dewey este prima clasificare aplicată în lume, clasificare folosită într-un număr foarte mare de biblioteci și centre documentare. Se spune că unii indici sunt prea dezvoltati, alții prea puțin dezvoltati sau chiar ignorați. Clasificarea Dewey este o clasificare monoierarhică, adică fiecare indice

depinde ierarhic și aparține unei singure clase.

Fiecare clasă are 10 subclase. Fiecare subclasă este împărțită în 10 subdiviziuni. Indicii au toți 3 cifre, prima cifră trimițând la clasa principală. A doua cifră trimite la subclasă și următoarele la subdiviziuni succesive.

Pe lângă tabelele principale, Clasificarea Zecimală Dewey are 7 tabele auxiliare. CZD permite introducerea oricărui document ulterior într-o bibliotecă respectându-se o coerență. De la prima ediție din 1876 și până la ultima din 1998, au fost incluși indici noi, au fost înlăturați alții. În ediția 21 a CZD apare și noțiunea de Internet. Operațiunea permanentă de înnoire/modificare, evident este nu tocmai ușoară, dar absolut necesară.

Clasificarea Zecimală Universală a fost realizată de Paul Otlet și Henri Lafontaine, doi belgieni, doctori în drept. În 1895 au fondat Oficiul Internațional Bibliografic (OIB) cu scopul principal de a strânge fișele bibliografice ale tuturor cărților, revistelor, și articolelor din ziare. Repertoriul trebuia să păstreze actualitatea, să facă bibliografii retrospective, să fie un repertoriu de autori, un repertoriu pe subiecte, un repertoriu cronologic. Acesta ar fi trebuit să fie un ansamblu documentar mondial.

Otlet și Lafontaine au plecat de la CZD pe care au adaptat-o. Au modificat anumite clase, au introdus semne, relații, simboluri, diviziuni comune de limbă și punct de vedere.

Între 1899 și 1905 a apărut CZU fiind considerată ca și o limbă internațională întrucât cifra este independentă de diversitatea limbilor.

Datorită relațiilor dintre subiecte pe care le-a creat CZU, acest sistem de clasificare a condus la apariția limbajelor documentare cu structură combinatorică.

Ca și CZD, CZU merge de la general la particular, are 10 clase (fără clasa 4, scoasă din 1961)

Distinctive pentru CZU sunt semnele pentru identificare, diviziunile comune de limbă, formă, loc, popor, timp, diviziuni alfabetice.

Clasificarea alfanumerică

Clasificarea Bibliotecii Congresului este o clasificare ierarhică care folosește literele alfabetului și care s-a impus necesității de clasificare a celor un milion de documente deținute la acea vreme. Creată între 1899 - 1920, Clasificarea Bibliotecii Congresului (LCC - Library of Congress Classification) este o clasificare ierarhică precum CZD sau CZU, dar nu este zecimală. Toate cunoștințele sunt grupate în 20 de clase principale la care se adaugă clasa lucrărilor generale ca anuare, dicționare sau enciclopedii.

Clasificarea cu fațete

Clasificarea Colon a fost inventată de matematicianul indianul Shiyali Ramamrita Ranganathan. Clasificarea Colon apare în 1933 ca o clasificare generală, care are cifre arabe, romane și grecești. În interiorul fiecărui subiect,

Ranganathan numește fațete termenii scoși din cele cinci categorii fundamentale: *personalitate, materie, energie, spațiu și timp*. Metoda sa este analitico-sintetică pentru că face analiza conținutului operei după care sintetizează subiectul sub forma unui indice compus.

Clasificarea Bliss

În 1935 apare o altă clasificare cu fațete alcătuită de Henry Bliss. O ediție completă a apărut între 1940-1953. *Clasificarea Bliss* are 43 de discipline principale; termenii sunt așezați pe discipline și prin fațete în interiorul fiecărei discipline, dar nu se folosesc aceleași fațete indiferent de subiect, ci se alege un număr de fațete pentru fiecare domeniu plecând de la analizarea unui eșantion a documentelor.

Toate aceste sisteme de clasificare apărute ulterior sunt mult mai rigide. Se consideră că principalul lor scop este clasificarea cât mai rapidă a documentelor după subiect.

2. Limbajele documentare cu structură combinatorică

Listele de autoritate sau vedetele de subiect și tezaurele au apărut, mult mai târziu, pe la mijlocul secolului al XX-lea. Indexarea se face la nivelul conținutului conceptelor unui document. Fiecare concept fiind reprezentat printr-un termen numit descriptor. De aceea se spune că limbajele documentare cu structură combinatorică sunt mai flexibile, mai bogate, superioare chiar limbajelor ierarhice. Se spune că în timp ce clasificările fac mai mult o clasificare fizică a

documentului, limbajele documentare cu structură combinatorică redau conținutul intelectual al documentului.

RAMEAU

Inițial a fost denumit *LAMECH* - Liste d'autorité-matière encyclopédique, collective et hiérarchisée. *LAMECH* a constituit matricea a ceea ce avea să devină *RAMEAU* (Répertoire d'autorité-matière encyclopédique et alphabétique unifié), inspirându-se din RVM Laval, aceasta la rândul ei fiind copia *LCSH* (Library of Congress Subject Headings).

După modelul *LCSH*, limbajul *RAMEAU* prezintă o structură cu trei nivele care îl fac bogat și în același timp complex. La nivel terminologic termenii reținuți, adică vedetele împreună cu termenii excluși, fac din *RAMEAU* un limbaj controlat. Obiectivul este de a deveni un limbaj omogen și univoc în care o vedetă=un concept și un concept=o vedetă multiplicând/sporind punctele de acces ai termenilor reținuți plecând de la termenii excluși.

La nivelul semantic, adică relațiile dintre termenii generici (TG), specifici (TS) și asociați (TA), ne prezintă un limbaj ierarhizat la fel ca un tezaur. Obiectivul este de a permite deplasarea între termenii reținuți (vedete) pentru a mări/crește (termenii generici), pentru a separa (termenii specifici) sau pentru a reorienta căutarea (termenii asociați)

La nivelul sintaxei, adică vedetele împreună cu subdiviziunile, ne arată că *RAMEAU* este un limbaj pre-coordonat

care funcționează după reguli precise. Obiectivul este de a permite alături de căutarea prin cuvinte, o căutare utilă prin răsfoirea indexului pentru descoperirea diferitelor fațete ale subiectului analizat.

Important de reținut este că un vocabular controlat care nu este nici ierarhizat (nivelul semantic), nici pre-coordonat (nivelul sintactic) se poate concepe. Dar ierarhizarea și pre-coordonarea implică obligatoriu existența prealabilă a unui vocabular controlat.

Așadar nivelul terminologic - vedete + termeni excluși - constituie nucleul fundamental, iar pentru căutarea concretă, acest nivel este cel mai important:

1. Nivelul terminologic permite utilizatorului accesul direct la informația dorită.
2. Nivelul terminologic comandă accesul la celelalte două nivele ale limbajului.

Într-adevăr, dacă utilizatorul nu a ajuns la vedeta reținută (fie pentru că este prost aleasă, fie din lipsa termenilor excluși în număr suficient), nu mai contează așadar cu ce subdiviziuni a fost construită (nivel sintactic).

Se spune că listele de vedete de subiect oferă o mare suplețe, ușurință de punere la zi în sistem automatizat, indexarea este ușoară, se utilizează în biblioteci mari, enciclopedice sau centre documentare.

Se recunoaște că fișierul pe subiecte este foarte încărcat, se observă lipsa ierarhizării, căutarea este dificilă, lipsa unei clasificări posibile, realizarea este greoaie, cu o sintaxă

complicată, rezervată profesioniștilor.

Diferența între tezaur și lista de autoritate, puțin perceptibilă la nivel structural, este cu mult mai sesizabilă la nivelul funcționării lor.

Lista de vedete de subiect și tezaurul permit o indexare analitică sau alfabetică, iar structura limbajului este analitică sau combinatorie. Conceptele sunt juxtapuse după o logică convențională, ordinea alfabetică.

Limbaje documentare sunt preordonate și postordonate. Atât clasificarea cât și lista de vedete de subiect (e.g. RAMEAU) sunt limbaje preordonate. De exemplu, pentru exprimarea subiectului: *Istoria cinematografului în România între 1950-1989, vom avea în CZU: 791.43(498)1950/1989*, iar în RAMEAU Cinema -- România - 1950-1989.

Preordonarea și postordonarea sunt două modalități contrare de organizare și utilizare a limbajelor de documentare.

În limbajele preordonate se aleg termenii de indexare care sunt de multe ori cuvinte sau indici/particularități precise pentru o noțiune: indicii CZU și vedetele de subiect RAMEAU. Cu aceste limbaje - CZU și RAMEAU - coordonarea între conceptele care formează subiectul se face în momentul indexării, înaintea stocării.

În limbajele postordonate, tezaure, noțiunile sunt reduse la elemente constitutive cele mai simple, mai mulți descriptori exprimând subiectul. Coordonarea între concepte se face în momentul căutării.

Tezaurul este adoptat mai ales de bibliotecile de specialitate, pentru sectoare mult mai restrânse. Chiar se vorbește în lumea lingviștilor de tezaurul terminologic care a dus de la o documentare furnizoare de texte la o tehnică documentară care să ajute la o reprezentare a cunoștințelor. Se observă că problemele care se ridică în terminologie, ținând cont de schimbările științifice sunt asemănătoare celor întâlnite în biblioteconomie.

II. Pledoarie pentru CZU

O statistică arată că pe primele locuri în clasificarea documentelor sunt clasificările tradiționale : CZD - 25%, CZU - 25%, LCC - 1%, Clasificarea Bliss - 1%, Clasificarea Colon - 0,5%, Descriptori - 10%.

Înainte de a considera CZU un sistem învechit, criptic, greoi sau demodat ar trebui să-i vedem calitățile de necontestat.

CZU este un limbaj convențional bazat pe cifre arabe de la 0 la 9 ajutat de Indexul CZU. Prin clase, subclase cât și prin Indexul alfabetic CZU este foarte aproape de indexarea prin descriptori, având în plus precizia cifrelor.

CZU are complexitate și flexibilitate tocmai datorită structurării pe clase, diviziuni și subdiviziuni. Flexibilitatea este dată de ierarhizarea zecimală și de capacitatea mare a sistemului de absorbție de noi termeni și noțiuni.

Lipsa de ambiguitate a CZU îi este proprie. Dacă luăm ca exemplu cuvântul rețete: avem rețete neuronale cu clasificarea 004.032.26, rețete locale (calculatoare) la 004.732,

iar rețelele senzoriale, tactile (traductoare, senzori) apar la 681.586, etc.

Caracterul internațional al CZU este dat de folosirea cifrelor arabe pentru indici. Cuvintele nu pot da caracterul internațional, decât dacă s-ar face un tezaur multilingv. Este foarte greu, s-a mai încercat, dar fără a se reuși.

Personal cred că o clasificare pe subiecte este mai adecvată unei biblioteci de specialitate decât pentru o bibliotecă enciclopedică. Mi se pare că pentru domenii precise cum ar fi medicină, chimie, sau industria forestieră, industria alimentară, etc. un tezaur este mai potrivit Cititorul specializat reușește să se descurce în utilizarea CZU. Este vorba de domeniul lui de activitate. Mi se pare cu adevărat greoi de realizat și de întreținut un tezaur într-o bibliotecă enciclopedică.

CZU nu este un sistem de clasificare static. CZU nu este rigid. Prin „Extensii și Corecții la CZU” își reînnoiește diverse domenii, se îmbunătățește, ceea ce-l face un sistem competitiv, modern. Structura sa permite înglobarea informațiilor noi.

CZU are continuitate și se poate îmbunătăți permanent, fără perturbări la indicii existenți în cazul introducerii unor indici noi.

CZU se adaptează perfect sistemelor automatizate. Pentru CZU calculatorul este perfect. Practica a arătat-o. În general calculatoarele s-au dovedit a fi foarte bune pentru biblioteci, prin cataloagele on-line putem avea acces la diferite biblioteci ale lumii.

CZU este universală pentru că permite sistematizarea tuturor cunoștințelor umane, din toate domeniile, din toate timpurile. CZU este universală prin posibilitățile de comunicare neîngrădite de barierele lingvistice.

Cuvântul Artă spune ceva? Pe când 73 ne spune clar că este vorba de arte plastice.

Sau... Apă în chineză, arabă, română, rusă, etc., indiferent de limbă se scrie și se înțelege exact H₂O, adică perfect analog cu cifra apei din CZU care este aceeași în toate limbile : 546.212

Alt exemplu: Acier (franceză), Oțel (română), Stal (rusă), Stahl (germană), Steel (engleză) nu suntem lămuriți, pe când utilizând 669.14, cifra pentru Oțel din CZU, se evită aceste dificultăți.

Nu există subiect care să nu fie clasificat de indicii CZU. Semnele de relație, indicii auxiliari comuni sau generali, indicii analitici sau speciali ajută la o clasificare rapidă, corectă, precum și la regăsirea eficientă a informațiilor.

Au existat clasificări prin cuvinte. S-a văzut însă clar că se disipează subiectele. Domnul A.C. Andrian ne spunea că descriptorii dezordonează. Sistemele cu descriptorii sunt chiar mai vechi, dar s-au dovedit a fi necorespunzătoare. De exemplu: spunem Artă la A, dar și la Armată tot A, Muzică la M, dar și Morală tot la M, Filozofie la F, dar și la Fotografie spunem tot F, etc. În acest fel subiectele colaterale dispar, sistemul nu mai poate fi internațional, el este al unei singure limbi.

CZU asigură exhaustivitate în mai mare proporție (cam 70%) și evită erorile. Accesul liber la raft nu se poate face decât după CZU. În nici un caz nu putem aranja documentele la raft după cuvinte.

Dar și crearea descriptorilor pornește tot de la CZU. Mai mult se spune că în crearea Listelor de autoritate, a vedetelor de subiect va trebui folosit Indexul CZU. Atunci ?

Clasificarea prin cuvinte

Singurul argument valabil pentru aceasta este că ar fi mai ușor pentru utilizator. Acesta este un argument fals. Cititorului, utilizatorului îi este indiferent CUM fac eu, bibliotecar, ordonarea fișelor, cărților. Dar pentru mine, bibliotecar, există posibilitatea de o face mult mai precis, deci beneficiarul implicit este tot cititorul, prin faptul că găsește cărțile în catalog sau pe calculator într-o anumită ordine, cu o anumită logică.

Sistemul clasificării prin cuvinte înlătură categoric o colaborare internațională. Un tezaur se izbește de barierele lingvistice.

Cititorii vechi se descurcă perfect cu numai câteva noțiuni, de la general la particular. De exemplu: cititorul este interesat de *rinoplastie*.

Rinoplastie. Chirurgie, Chirurgie ORL (Tratate, Cursuri, Manuale, Monografii, Teze de doctorat, Rinoplastie), Deviație de sept, Fractura piramidei nazale, etc.

Toate acestea sunt regăsite de cititor după ce au fost ordonate de bibliotecar, precis, într-o structură previzibilă, pe

care *numai* prin CZU o pot face bine, precis, logic, structurat. Aceasta, gândindu-mă că orice creație omenească nu poate fi perfectă, ea este supusă modificării, îmbunătățirii:

616.211-089.844 pornind de la 616.2 - Patologia sistemului respirator; 616.21 - otorinolaringologie, 616.211 - Nas. Rinologie etc.

Clasificarea prin cuvinte are mari greutate și pentru că necesită un personal numeros și foarte specializat, care trebuie să efectueze o muncă extrem de dificilă, greu de realizat, cu trimiteri permanente. Este mult mai greoi decât CZU. Este criptic într-adevăr. Ne gândim doar că folosim cuvinte, dar cum le folosim? Este ușor? Categorie, nu !

În timp ce bibliotecarul-clasificator are nevoie de cunoștințe, chiar multe, dar mai generale, bibliotecarului-indexator îi trebuie cunoștințe specializate.

Este CZU criptic? Criptic este și limbajul cu cuvinte „controlate”, cu descriptori și non-descriptori. Chiar cuvântului *vedette-matière* din limba franceză și tradus de noi, românii, prin *vedetă de subiect*, i se spune de către americanii *subject heading*, englezii îl denumesc *key-word*, ș.a.m.d. Automatizarea nu este un limbaj criptic? Este! Este ea un limbaj universal? Este!

Clasificatorul nu este el analog unui programator? De ce nu ar fi? Un program făcut de un programator este folosit de persoane care nu au nevoie să știe programare. Argumen-

tul că CZU este un sistem greu pentru utilizator este un non sens.

Cititorul este beneficiarul implicit al muncii clasificatorului. Tocmai pentru că în urma muncii mele de clasificator, beneficiarul, utilizatorul își găsește ușor ce îi trebuie. El este avantajat implicit. La fel cum un program de calculator, pe care eu nu-l înțeleg, nu știu cum a fost făcut, nici nu mă interesează, dar îl folosesc și mă ajută realmente în muncă, prin simplu *click*, la fel este și sistemul CZU.

Esențial este accesul cititorului la document. Ori, clasificarea fiind zecimală, arborescentă, depășind barierele lingvistice, cu ordonare logică, datorită cifrelor, ea nu este un handicap pentru utilizator.

În calitate de cititor pe mine nu mă interesează clasificarea zecimală, dar sunt avantajat implicit pentru că informația mi-a fost ordonată de către clasificator. De ce m-ar interesa cum? Mi se pare atât de simplu. Repartiția corectă o face clasificatorul.

Singura „deficiență” ar fi că bibliotecarul-clasificator se formează greu, dar acesta este prețul pe care-l plătim pentru rezultatele muncii noastre, al acestei ordonări net superioare a informației.

Ordonarea prin cuvinte mi se pare mult mai grea, cuvintelor le lipsește sintetismul cifrelor. Aici apare lipsa ierarhizării, nu există coerență, încărcătura este prea mare, ordonarea documentelor pe rafturi în această manieră este practic imposibilă, este vorba de hazardul ordinii alfabetice.

Sunt mai bune aceste sisteme decât CZU? Așa, se poate înlocui orice prin orice.

Clasificarea Zecimală Universală este de bază. Tezaurul poate fi un auxiliar, el se face aproape automat și ni-l furnizează perfect calculatorul. Marile biblioteci ale lumii nu au renunțat la clasificare: nici America, nici Canada, nici Rusia, nici Italia. Iar englezii care au renunțat inițial la clasificarea prin cifre, vor să revină realizând că folosirea numai a LCSH a fost o cale greșită.

CONCLUZIA? Una singură: nu trebuie să se renunțe la Clasificarea Zecimală Universală.

*Eugenia Grecescu
Georgeta Pădureanu*

Autoarele

Eugenia Grecescu este bibliotecar la Biblioteca Universității din Craiova și profesor la Universitatea din Craiova

E-mail: grecescu@central.ucv.ro

Georgeta Pădureanu este bibliotecar la Biblioteca Universității din Craiova

E-mail: gepad@central.ucv.ro

Mileniul care s-a încheiat a fost marcat de două momente care au revoluționat civilizația scrisului: *Gutenberg și calculatorul*. Apariția tiparului a rupt un echilibru tehnic, intelectual, o armonie seculară. Informatica a dus la mutații ale căror consecințe - pozitive și negative - sunt fără precedent și constituie o sfidare permanentă, un apel la reflecție atentă și creativă. Numerizarea moștenirii tipografice poartă în sine haos dacă nu este făcută după criterii bine stabilite.

Privită în multitudinea dimensiunilor sale, biblioteca - mai precis biblioteca universitară - se prezintă ca un loc de o mare complexitate. Cu această structură complexă, percepută ca un loc de căutare a informației, spațiul dedicat muncii intelectuale, utilizatorii (studenți, profesori, cercetători) trebuie să interacționeze în cadrul activității legate de învățământ și cercetare. Având preocupări individuale și reprezentări (mentale) preconceptuate despre bibliotecă și menirea ei, pe utilizatori nu-i interesează instituția ca structură.

Pentru cei care studiază și cercetează spațiul virtual, acesta înseamnă libertate și rapiditate în cercetarea informației. Documentele ajung în toate colțurile lumii și accesul este gratuit în unele cazuri. Aceasta este lumea în care trăim și trebuie să ne adaptăm. În fața acestei libertăți și a navigării imediate pe Internet, a eficienței motoarelor de căutare, constrângerile formale ale cataloagelor, instrumentele și limbajele documentare sunt niște enigme pentru utilizator și trebuie regândit raportul dintre munca studentului, cercetătorului, utilizatorului în general și oferta documentară.

Profesia de bibliotecar este complexă și este greu de definit într-un singur verb diversitatea activităților. Dacă un medic îngrijește, un mecanic repară și un profesor învață, varietatea activităților bibliotecarilor poate evoca nu

profesia, ci profesiile de bibliotecar cu foarte multe competențe.

Pentru clasificator, unul din specialiști, a clasifica înseamnă a gândi; munca de catalogare și indexare este complexă și definește spațiile semantice ale documentului, al conținutului lor, delimitând spații conceptuale. Cercetarea corespondenței exacte între un concept, un obiect, a dus la excluderea posibilităților conceptuale alternative, fenomen aplicat astăzi de utilizarea World Wide Web.

Chiar dacă pentru utilizator clasificarea nu prezintă importanță, pentru profesioniștii informației aceasta este necesară, asigurând mai ales ierarhizarea informației. Nu se poate vorbi încă de o ruptură definitivă de metodologia tradițională de lucru. Bibliotecarii și arhiviștii vor continua să lucreze cu cartea, document ce rămâne pentru moment un text delimitat, selecționat, clasificat, prelucrat și difuzat prin cataloage. Clasificarea este un "cod profesional" ce prezintă două avantaje în raport cu limbajul natural: universalitate și monoreferențialitate.

Diversele clasificări (CZU, Dewey, Bliss) trebuie doar adaptate, actualizate și exploatate cu mijloacele momentului, nu înlăturate, ele constituind un cod invizibil pentru utilizator.

Legată de clasificare este indexarea, care poate consta în unul sau mai mulți descriptori, mergând de la general la particular, ajungând până la detalii ce caracterizează fiecare document în parte, particularizându-l.

Cheia organizării și structurării informației este tocmai această relație de echivalență a codurilor numerice CZU și descriptori (clasificarea eliminând ambiguitățile semantice și permițând regăsirea rapidă și pertinentă a informației căutate).

În România se folosește CZU, care are și o versiune informatizată

(MRF), un instrument eficace de căutare. Termenii de tezaur sunt cei care duc la găsirea informației.

Pe cititor nu-l interesează fișele, descrierile bibliografice, cu atât mai mult clasificarea. El apreciază relevanța anumitor informații și reducerea cantității de date și ca efect a timpului de regăsire a acestora. De aceea, din modalitățile tradiționale de lucru și datele prelucrate, numai cele ce interesează utilizatorul trebuie să apară în catalog, sub forma unui limbaj accesibil acestuia ceea ce duce la o organizare cât mai eficientă a informației. De cele mai multe ori accesul semantic este dificil și incomplet.

Dificultatea este dublă (analiza conținutului, organizarea accesului), iar aceasta poate fi depășită prin intervenția catalogatorului clasificator, care devine mediator și formator al utilizatorului în dobândirea informației.

Este limpede că se poate afirma: cataloagele bibliotecilor trebuie să existe în continuare într-o formă actualizată. Chiar dacă cei care cataloghează informația sunt ascunși, invizibili, ei sunt virtuali prin noile aspecte ale catalogării electronice efectuate după anumite norme.

Globalizarea (crearea cataloagelor partajate) poate impune egalitate între biblioteci, conducând la uniformizarea informației.

Nu trebuie să uităm că organizarea bibliotecilor a stat la baza organizării Internetului, deci ea a fost un model al ordinii, al arhivării. În acest ocean haotic numit Internet, unde creșterea informațiilor este exponențială, este de cele mai multe ori foarte greu să găsești rapid numai ceea ce te interesează.

În acest context, bibliotecarii trebuie să se concentreze asupra metodelor de regăsire a informației în cataloage, bibliografii, indexuri, documente de tot felul, inclusiv cele electronice.

Clasificarea, pe lângă elaborarea bibliografiilor de tot felul și a altor statistici, este în foarte multe țări baza ordonării și organizării documentelor în bibliotecile cu acces liber la raft.

Înființarea, în 1992, a Consorțiului CZU de la Haga dovedește încrederea acestuia în viitorul CZU. Noi proiecte sunt inițiate și editorii clasificării sunt implicați direct, alături de comunitatea științifică internațională, în dezvoltarea acestui instrument de lucru.

Master Reference File (MRF), versiunea informatizată a CZU, existentă inițial în limba engleză și tradusă apoi în numeroase limbi, constituie atât o bază prețioasă pentru actualizarea și dezvoltarea clasificării, cât și un instrument eficace și pertinent pentru comunitatea științifică internațională.

Dimensiunea internațională, precizia și finețea CZU ar trebui să seducă un număr foarte mare de utilizatori prin oportunitățile sale.

Clasificarea și instrumentele de indexare facilitează schimbul internațional de informații, iar din standardizarea și uniformizarea aplicării clasificării și indexării au de câștigat și specialiștii în știința informării și utilizatorii.

Chiar dacă evoluția către o bibliotecă virtuală se face în defavoarea celei fizice, raportul dintre catalogare și informare este destul de strâns.

În știința informării, alături de biblioteconomie (gestiunea bibliotecilor), bibliografie (cercetare documentară), bibliologie (cunoașterea cărții), catalogarea și indexarea (descrierea colecțiilor) va rămâne activitatea cea mai importantă, interfața instituției către utilizator.

În era informaticii este normal să ne punem întrebări despre clasificare, ISBD, despre utilitatea activității noastre, așa cum este și sensul evoluției acesteia. Se știe cu certitudine că bibliotecile au exis-

tat și înainte de Gutenberg și vor exista atât cât va exista omenirea.

Ordonarea informației, capacitatea de sistematizare și clasificare a omului, bazată pe resurse importante și pe tehnologii din ce în ce mai performante vor reuși să domine fenomenul copleșitor al cunoașterii.

Ar mai trebui să ne sincronizăm în permanență cu ceea ce se manifestă pe plan internațional în reconfigurarea permanentă a câmpurilor cunoașterii.

Accesul la informație în secolul acesta este diversificat, dar cunoașterea rămâne apanajul cărții, și cartea va fi un produs greu de achiziționat din cauza numărului mare de titluri, dar și al prețurilor. De aceea biblioteca trebuie să favorizeze „vizibilitatea” acestora.

Dacă pe *World Wide Web* crește numărul autorilor și creațiilor lor, construind iluzia facilă a accesului, profesiei noastre îi revine sarcina de a tria operele care merită să fie cunoscute, sporind responsabilitatea noastră față de utilizatorii care așteaptă de la noi această muncă de selecție, verificare a pertinentei și a validității informațiilor. De aceea trebuie create modalități standardizate și structuri de evaluare, de selecție și de ierarhizare a documentelor, în funcție de utilizatori.

A fi bibliotecar astăzi înseamnă a avea o profesie destul de dificilă, care presupune o formație tehnică, cunoștințe și aptitudini intelectuale, o stare de spirit deosebită și o instruire permanentă. Prelucrarea informației și difuzarea ei în contextul actual înseamnă regândirea radicală a conținutului și misiunii profesiei noastre.

Recenzii

STOICA, Ion. *Criza în structurile infodocumentare.* Constanța: Ex Ponto, 2005

În 2005 a fost reeditată lucrarea domnului profesor Ion Stoica, *Criza în structurile infodocumentare*, după ce prima ediție, din 2001, intrase deja în bibliografia obligatorie a examenelor de biblioteconomie. Lucrarea nu este mai mult decât un eseu scris cu virtuozitate, dar nici mai puțin decât atât. Autorul e susținătorul unei poziții echilibrate (aurea mediocritas). Echilibrul însă este greu sau imposibil de obținut și de menținut, iar poziționările moderate sunt de obicei terne și lipsite de licărirea profitabilă a provocării intelectuale. Pentru acest motiv, opțiunile domnului profesor se îndreaptă mai curând spre susținerea noutăților din domeniul biblioteconomiei, decât spre condamnarea lor în numele unui „salvator” imobilism conservator. Lucrarea transmite clar convingerea că bibliotecile au trecut în ultimul timp prin transformări fundamentale, ireversibile, care le poartă către o destinație încă incertă, dar promițătoare. Autorul de-dramatizează tranziția la care asistăm, propune un scenariu isto-

ric totuși optimist, invalidează utopiile tehnologice dar desfide și temerile celor neadaptați. Frecvent memorabil în exprimare, domnul profesor Stoica urcă discursul biblioteconomic (convenind că e vorba de o lucrare de biblioteconomie!) la un nivel foarte înalt. Dânsul pășește cu naturalețe pe tărâmul care îi este familiar al metaforelor. Fraza e uneori neobișnuit de voluptoasă stilistic pentru lucrările de acest gen, precum în următoarele exemple: „elementele crizei se adună perfid dintr-o rostogolire continuă de abandonuri și inadaptați, aspirații și lipsă de mijloace, pe care le sporește contradicția permanentă dintre unitate și diversitate, dintre diversificare și formele unice” (p. 45) sau „... lumea organizată a cărților, biblioteca, întregul cu putere zeiască, traversat de raze și de îndemnuri generatoare de alte lumini” (p. 183).

Pasiunea pentru bibliotecă nu este automată, nu este un fetișism cultural scăpat de sub controlul explicațiilor raționale. Ea nu îl obligă pe autor la ridicole suspine patetice sau la o atitudine de protecție excesivă față de obiectul pasiunii. Dimpotrivă, pasiunea pentru bibliotecă este pasiunea pentru libertate, pentru diversitate, pentru aventura cunoașterii. „Biblioteca reprezintă confirmarea opțiunii umane pentru pluralitate, infirmarea căii unice, acceptarea riscului în cunoaștere și în existență” (p. 21).

Deși își exprimă încrederea în democratizarea accesului la cunoaștere, autorul observă totuși că „biblioteca digitală nu este o biblio-

tecă fără ziduri, ci este o bibliotecă cu alte ziduri” (p. 71), fiind generatoare de alte clivaje culturale care urmează contururile reliefului accidentat al câmpului social. În același timp, ar trebui să fim precauți și față de individualismul anarhic, libertatea slab reglementată a Internetului. Libertatea totală este în opinia autorului mai nefastă decât libertatea încadrată de reguli, interiorizarea autocontrolului fiind o condiție a civilizației, ipoteză consacrată de Norbert Elias.

Potrivit observațiilor făcute de domnul profesor Stoica, dar și a experienței fiecăruia dintre noi, trăim într-o lume reticulară în stare de criză. Hegemonia rețelei se impune escatologic, iar caracterul polimorf, proliferant al stării de criză asigură un sincretism derutant și un dinamism năucitor pentru civilizația umană actuală. “Criza tehnologică este o criză de sinteză și o sinteză de crize” (41). Autorul subliniază că este o epocă de concentrare și de convergență tehnologică (termenul de convergență ne amintește de interpretările sociologice ale lui Giddens, care descrie modernitatea târzie prin intermediul unor sintagme precum integrare sistemică, telescoparea contextelor de inserție și expansiunea „mediului creat”, simultaneitatea schimburilor). Procese difuze, inegale, contestate în avans sunt acompaniate de o criză de sistem care se reconfigurează, răvășit de inovațiile tehnologice care impulsionează, dar și destabilizează. Informația, devenită „metaresursă omniprezentă” (p. 11), dobândește în acest context un rol central, situație care redimen-

sionează, revalorifică și, la limită, recrează realitatea. „Existența a devenit informațională. Postura de utilizator de informații este singura posibilă, oricare ar fi poziția ocupată” (p. 75).

Bibliotecile, ca elemente ale sistemului specializate în transferul cunoașterii, au fost surprinse de situarea lor subită în avangarda revoluției (în sensul dat de Thomas Kuhn termenului, de schimbare de paradigmă). Trecerea de la cantitativ (“colecțiile dinozauriene” - p. 49) la miniaturizare tehnologică și la calitativ, de la izolare la globalizare, de la masificare la personalizare și transformarea modalităților de producere, stocare și difuzare a informațiilor au generat decalaje, dezechilibre, inadecvări. Criza bibliotecilor e multiplă (criză de creștere, criză de identitate, criză de spectru și celelalte tipologii inventariate de autor), dar cea mai gravă pare a fi criza de obsolescență, incapacitatea de a asimila schimbarea, metabolismul lent. De aceea, lucrarea *Criza în structurile infodocumentare* este și o pledoarie pentru un management de bibliotecă flexibil, rațional, colaborativ. Este de evitat un management fără viziune, empiric, desincronizat, care are ca strategie de bază amenajarea de contexte instituționale ce favorizează interesele personale și are ca metodă de lucru exercitarea autorității confirmată prin ritualul recunoașterii ierarhiei. Într-o perioadă de schimbări accelerate, există dificultăți reale la care un manager trebuie să găsească soluții: raportul dintre investiția în colecția proprie și

investiția în mijloacele de relaționare (p. 25), provocările digitizării și caracterul complex al drepturilor de proprietate intelectuală, având în vedere faptul că “tehnologiile obscurizează relația cu autorul” (p. 61) ș.a.m.d.

Cea mai gravă greșală pare a fi, din perspectiva domnului profesor, păstrarea fidelității față de vechile practici de informare, atașamentul față de procedeele de comunicare revoluate. Iar cea mai riscantă atitudine pare a fi aceea de a adopta necritic și superficial formele noi și noile tehnologii, de a mitiza noul model de societate, de a și-l însuși fără discernământ. Succesul bibliotecii este dat de curajul intrării în competiție, capacitatea de a atrage și de a menține persoanele competente, un management capabil să reînnoiască în profunzime, calitativ și structural, activitatea din bibliotecă. „Cosmetica tehnologică este un lux inutil și prea costisitor pentru structurile anacronice”(p. 47). Mai gravă decât lipsa de resurse este desuetudinea deghizată.

Așa cum criza sistemului este produsă de și induce la rândul ei o criză a individului (proprietățile sistemului fiind în același timp condiții și rezultate ale activității oamenilor), tot așa criza bibliotecilor determină și este determinată de o criză a utilizatorilor și aduce în situație de incongruență, în stare de tensiune relația utilizatorilor cu informația. Criza utilizatorilor presupune subutilizarea ofertei documentare. Utilizatorul de astăzi este perplexat de un sistem informativ tot mai complex și mai tehnicizat, este excedat de

abundența documentară și diversitatea în continuă regenerare a formelor de consum cultural. Paradoxal, noile forme de intermediere documentară care sporesc autonomia utilizatorului și îi extind accesul la informație, îi solicită totodată o pregătire mai îndelungată pentru utilizarea instrumentelor pe care le va folosi în regăsirea și prelucrarea informației. „Nivelul intelectual al participării utilizatorului este mai ridicat, prin imperativul cunoașterii unei structuri mai ample de coduri și tehnici” (p. 93). De asemenea, nivelul de expertiză la care are acces, gradul de cultură informațională, chiar situația financiară, condiționează serios calitatea interacțiunii utilizatorilor cu mediul documentar. În unele situații, utilizatorii se autoexclud din fluxul de informații, se „refuză cunoașterii” datorită „insuficienței lor deschideri, receptivității și inițiative în relațiile cu intermediarii de informații și documente” (96). Bibliotecarilor le revine sarcina dificilă de a asigura suportul formativ, de a veghea la egalitatea de șanse ca o precondiție a competiției pentru resursele documentare, de a deschide noi canale de comunicație cu utilizatorii care au eșuat în încercarea lor de a se informa.

Pe de altă parte, criza tehnologică afectează consistența instituțională a bibliotecilor. Pentru instituțiile de difuzare a informației, a căror stabilitate este dependentă de rutinele funcționale, dinamismul tehnologic exploziv nu poate să fie decât perturbator.

Ceea ce surprinde la un autor

care programatic gândește situațional, nuanțat, „slab” cum ar spune Vattimo, este lipsa de exemple concrete și de soluții practice aplicabile local. Domnul profesor Stoica observă, analizează și diagnostichează o criză cu o simptomatologie variată și o etiologie complexă, însă îi lipsesc pacienții. Referirile la cazul românesc sunt rarissime și generale ca în acest pasaj foarte critic: „Informatizarea bibliotecilor din România reflectă modul în care procesul a fost implementat. Lipsa de concepție, caracterul anarhic al abordărilor sunt oglindite de starea actuală a structurilor și de incapacitatea organizatorică a rețelelor de biblioteci... Un individualism primitiv, adesea inspirat și dăruit, dar incompatibil cu cerințele contemporane, caracterizează încă managementul bibliotecilor românești. La aceasta contribuie și rigiditatea reglementărilor, mai ales a celor financiare, sau absența lor. Inexistența unei agenții naționale de informatizare continuă să fie principala cauză a incoerenței acțiunilor” (p. 65-66; la p. 134 și 135 mai sunt câteva observații privitoare la cercetarea biblioteconomică din România).

Problema cercetării beneficiază de o atenție specială în economia lucrării. Ea este dezbătută în ultima parte a cărții, sugestia fiind că „numai cercetarea salvează”, așa cum va reitera autorul în lucrarea *Puterea cărții*. Analiza structurilor hibride, transferul teoretic dinspre alte discipline, în special cele dinamice, cum e informatica, spre biblioteconomie, studiul comparativ al marketin-

gului de bibliotecă și al marketingului comercial, toate acestea pot fi tot atâtea soluții. În România, cel puțin în ultima vreme, biblioteca și cercetarea își dau întâlniri timide, întâmplătoare, fără continuitate, fără efecte practice. Doar o cercetare robustă poate propune soluții pentru a diminua criza profesiei și criza de imagine a bibliotecarului și a bibliotecii și a relansa acest domeniu.

Un management infodocumentar adecvat nu se poate întemeia decât pe o cercetare pozitivă, temeinică, cu tradiție. Bibliotecile nu mai pot trăi în autosuficiență, în splendida lor izolare și indiferență. Ele trebuie să dobândească o „identitate activă” (expresie folosită de mai multe ori: p. 29, 35, 37). Bibliotecile au capacitatea să determine schimbări, să contribuie la transformarea lumii în care sunt imersate. „O colecție reprezintă o formă de influențare intelectuală” (p. 33) deoarece „nu cartea, ci cărțile reprezintă valoarea” (p. 27).

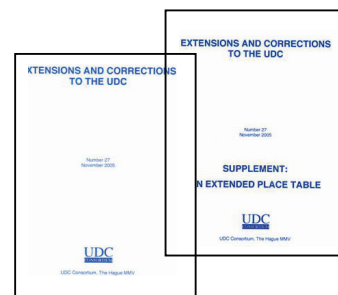
Lucrarea *Criza în structurile infodocumentare* se dorește a fi mai mult decât un set de observații remarcabile, un corpus de metafore sugestive sau o colecție de sfaturi pentru un management bine informat. Impresia pentru cititor este că uneori autorul folosește criza în structurile infodocumentare doar ca pretext sau ca o circumstanțiere pentru a pune în operă un sistem de gândire, o viziune teoretică particulară asupra viitorului imediat și a societății în care trăim. „Lumea informației - se spune în final - este lumea

cunoașterii, lumea de mâine” (p. 204). *Criza în structurile infodocumentare*, chiar dacă este în primul rând o invitație viguroasă făcută bibliotecilor să se reinventeze, în subsidiar, este un revelator sensibil al întregii civilizații emergente.

Aparatul critic al cărții reprezintă un compromis între note și bibliografie, fiind discutabilă eficiența bibliografică a acestui sistem. În special, e de remarcat faptul că doar câteva dintre documentele la care se face trimitere sunt de dinainte de 1990, restul fiind lucrări recente, ceea ce poate fi și o indicație asupra modului în care trebuie făcută selecția în bibliotecă.

Marian Pruteanu

Extensions and Corrections to the UDC, Vol. 27. The Hague: UDC Consortium, 2005

Extensions and Corrections to the UDC (E&C) este publicația serială în care Consorțiul CZU publică modificările oficiale intervenite în structura CZU.

Extensions and Corrections vol. 27 din noiembrie 2005 este structurată în 4 capitole: comentarii și comunicări; propuneri; revizuirea tabelor CZU; anexe. În plus, acest număr mai cuprinde

un supliment editat separat ce conține *Tabela extinsă a indicilor de loc*.

Comentariile și comunicările tipărite în vol. 27 aparțin unor membri ai Consiliului Editorial al CZU dar și unor utilizatori ai CZU din diferite țări.

În deschiderea comentariilor, Alan Stevens, președintele Consorțiului CZU, face precizarea că, deși cu un an în urmă promisese să includă tabela de indici de loc, modificată și extinsă, în prima parte a vol. 27, în final s-a decis publicarea ei într-un Supliment al acestui volum. De asemenea, pentru a se face cunoscute mai bine activitățile Consorțiului, în anexa acestei ediții a Extensiei au fost publicate câteva informații despre acestea. El menționează că în 2004 s-a efectuat un control asupra Master Reference File, în urma căruia s-au făcut îmbunătățiri care au fost incluse în *E&C 27*. În încheierea comentariului său, Alan Stevens amintește despre responsabilitățile pe care le-a avut în cadrul British Standards Institution, pe care l-a părăsit la sfârșitul anului 2001, dar și despre o eventuală retragere din Comitetul Executiv al Consorțiului CZU pentru a permite numirea unui nou președinte care să se implice mai mult.

Editorul șef al publicației *Extensions and Corrections to the UDC*, prof. I. C. McIlwaine, face un scurt raport al activității din perioada 2004-2005. Acest an a fost unul foarte plin. British Standards Institution a organizat două cursuri referitoare la CZU. Editorul șef precizează că principalele revizurii care s-au publicat

în volumul din acest an din *Extensions and Corrections* au fost cele din tabela de indici auxiliari de loc referitoare la Subcontinentul Indian, cu excepția Sri Lanka, care fusese revizuită recent.

Clasa 64 - Economie casnică. Științe domestice. Întreținerea casei a fost complet revizuită. Aceasta a avut implicații în clasa 68, deoarece unele concepte din această clasă se regăsesc acum în clasa 64.

În anul 2005, la Conferința IFLA care s-a ținut la Oslo, editorii Dewey Decimal Classification (DDC) au avut o sesiune în care s-a discutat structura Clasei 200 - Religie. Au fost prezentate 5 alternative de restructurare ale Clasei 200 din DDC. O problemă abordată atunci a fost tratarea Islamului. Ca o soluție propusă a fost suprapunerea clasei 200 din DDC cu Clasa 2 din CZU recent revizuită.

În continuare, în volumul 27 din *Extensions and Corrections to the UDC* sunt prezentate câteva comentarii ale unor specialiști: Agnes Hadju Barát, László Fejős, Jadwiga Sadowska legate de edițiile Clasificării Zecimale Universale din Ungaria, respectiv Polonia.

Consortiul CZU are două comentarii: unul referitor la Ghidul pentru revizuirea și întreținerea CZU, iar celălalt la Ghidul de utilizare a CZU.

În secțiunea de Propuneri, *E&C 27* supune atenției specialiștilor noile schimbări din Clasa 61 - Medicină și anume: 618 Sistemul glandular și respirator.

Partea cea mai consistentă

pentru clasificatori este cea care conține tabelele CZU revizuite. Această secțiune constituie instrument de lucru până la apariția indicilor CZU modificați într-o versiune completă-medie. Sunt prezentate, mai întâi modificările pentru indicii auxiliari și apoi cele pentru indicii principali.

Tabelele CZU revizuite prin *E&C 27* sunt următoarele: *Tabela 1d - Indici auxiliari comuni de formă; Tabela 1e - Indici auxiliari comuni de loc; Tabela 1f - Indici auxiliari comuni de naționalități și grupări etnice; Tabela 1g - Indici auxiliari de timp*.

Din rândul claselor principale menționăm : *002.6 Centre de documentare; 33 Economie. Științe economice; 61 Medicină; 64 Economie casnică*.

Trebuie să precizăm că numai indicii CZU tipăriți în secțiunea "Tabele CZU revizuite" pot fi utilizați de clasificatori în indexarea documentelor.

Olimpia Radu

Recomandări pentru autori

Copyright

Articolele propuse spre publicare trebuie să fie contribuții originale. Responsabilitatea pentru respectarea copyright-ului aparține integral autorilor articolelor. Toate drepturile privind reproducerea materialelor care vor fi publicate în *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării* sunt cedate de către autori editorului - Asociația Bibliotecarilor din Învățământ - România (ABIR).

Articolele trebuie trimise la: **Anca Râpeanu, secretar de redacție - Serviciul de Referințe, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București, str. Boteanu nr.1, sector 1, cod 010027, e-mail rapeanuanca@gmail.com**

Politica editorială

Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării, continuatoarea publicației *Buletin ABIR* (1997-2004), este o publicație științifică tematică, cu periodicitate trimestrială, dedicată tuturor tipurilor de bibliotecă din România, precum și învățământului de specialitate. Revista conține articole elaborate de specialiști ai domeniului din țară și din străinătate, abordând toate aspectele biblioteconomiei și ale științei informării.

Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării publică numai contribuțiile selectate de Colegiul de redacție. Fiecare colaborator va primi câte un exemplar din numărul de revistă în care i-a fost publicat articolul. Responsabilitatea pentru exactitatea datelor și informațiilor din articolele publicate revine autorilor acestora.

Cerințe privind articolele propuse spre publicare

Articolele vor fi transmise prin e-mail, ca fișier atașat, sau pe dischetă/CD-ROM, prin poștă, sub formă de document Word, cu următoarele caracteristici:

- **titlul lucrării**, în limbile română și engleză (caracter Times New Roman, dimensiunea 16, cu aldine, spațiere la un rând, aliniere la centru);
- **date privind autorul/autorii**: numele, prenumele, gradul didactic și titlul științific (dacă este cazul), funcția, departamentul și instituția în care lucrează, adresa de e-mail (caracter Times New Roman, dimensiunea 10, spațiere la un rând, aliniere stânga-dreapta);
- **abstractul articolului**, în limbile română și engleză - text de cel mult 100 de cuvinte, însoțit de cel mult 6 cuvinte-cheie (caracter Times New Roman, dimensiunea 9, spațiere la un rând, aliniere stânga-dreapta);
- **textul articolului** (caracter Times New Roman, dimensiunea 11, „indent” de 0,7 cm pentru prima linie a fiecărui paragraf, spațiere la un rând, aliniere stânga-dreapta);
- **titlurile secțiunilor** (caracter Times New Roman, dimensiunea 11, cu aldine, spațiere la un rând, aliniere la stânga);
- **ilustrațiile** (figuri, grafice, tabele, fotografii) - alb-negru; vor fi transmise într-o formă care să se preteze la reproducere fără a necesita redesenarea sau prelucrarea complexă;
- **notele și/sau bibliografia** - poziționate la sfârșitul articolului (nu se acceptă note incluse în subsolul paginii); vor fi numerotate, iar trimiterile din text la note și/sau bibliografie se vor trece între paranteze rotunde, de ex. (1), (2) etc. (caracter Times New Roman, dimensiunea 10, spațiere la un rând, aliniere stânga-dreapta).

Cerințe privind recenziile propuse spre publicare

Recenziile vor fi transmise prin e-mail, ca fișier atașat, sau pe dischetă/CD-ROM, prin poștă, sub formă de document Word, care va cuprinde: **titlul recenziei, date bibliografice privind lucrarea recenzată, textul recenziei, numele și prenumele autorului recenziei.**

Recenziile vor fi tehnoredactate cu caracter Times New Roman, dimensiunea 10, „indent” de 0,7 cm pentru prima linie a fiecărui paragraf, spațiere la un rând, aliniere stânga-dreapta.

Cerințe privind formatul referințelor bibliografice

Referințele bibliografice incluse la sfârșitul articolelor vor avea următorul format:

a) pentru monografii:

- **cu un singur autor**: **NUME, Prenume autor**. *Titlu: informație la titlu*. Loc de publicare: Editură, an.* Nr. pagini
- **cu 2 sau 3 autori**: **NUME, Prenume autor 1; NUME, Prenume autor 2; NUME, Prenume autor 3**. *Titlu: informație la titlu*. Loc de publicare: Editură, an. Nr. pagini
- **cu mai mult de 3 autori**: **NUME, Prenume autor 1; NUME, Prenume autor 2; NUME, Prenume autor 3** [etc.]. *Titlu: informație la titlu*. Loc de publicare: Editură, an. Nr. pagini
- **lucrări în volume**: se aplică aceleași reguli ca mai sus, numai că după titlu se va menționa numărul volumului/volumelor, ex.: **NUME, Prenume autor**. *Titlu: informație la titlu*. Vol. 1. Loc de publicare: Editură, an. Nr. pagini

* Se folosește punctul înainte de pagini atunci când se indică toate paginile/filele unei monografii; dacă se menționează numai o secvență de paginație, se va folosi virgula, urmată de p. sau f. și de suita de pagini/file (ex.: Iași: Polirom, 2006, p.78-85).

b) pentru capitole din monografii: **NUME, Prenume autor****. Titlu capitol: informație la titlu capitol. În: *Titlu monografie*/Nume, Prenume autor. Loc: Editură, an, vol. ..., p....

** Când este vorba de mai mulți autori, pentru semnalarea acestora se aplică aceleași reguli ca la punctul a).

c) pentru articole din publicații seriale: **Nume, Prenume Autor**. Titlu articol: informație la titlu. În: *Titlu publicație*, an/vol. ..., nr. ..., an calendaristic, p. ...

*** Când este vorba de mai mulți autori, pentru semnalarea acestora se aplică aceleași reguli ca la punctul a).

d) pentru resurse electronice: se aplică regulile de la punctele anterioare, menționându-se URL-ul resursei și data accesării acesteia, ex.: <http://www.bcub.ro> (accesat: 14 iunie 2006)

Recomandările pentru autori sunt disponibile și pe site-ul ABIR, la adresa http://www.bcut.ro/abir/rrbsi_autori.html